

MØTEINNKALLING

13.10.2015

Kopi til: Ordføreren
Revisor
Rådmann

Medlemene av
Kontrollutvalet

INNKALLING TIL MØTE I NORDDAL KONTROLLUTVAL

Det blir med dette kalla inn til møte i kontrollutvalet

**torsdag, 22.10.2015 kl. 15.15 på
Rådhuset**

SAKLISTE:

- Sak 11/15 - Godkjenning av møtebok frå møte 18. mai 2015
- « 12/15 - Valldal Fjernvarme AS
- « 13/15 - Kommunen sitt ansvar for oppfølging av plan- og bygningslova
- « 14/15 - Klage på utviding av Jemtegård Feriesenter - sluttbehandling
- « 15/15 - Prosjektskisse for forvaltningsrevisjon
- « 16/15 - Brev frå Fjørå og Valldal pensjonistlag og pensjonistlaget
Kveldssol
Eventuelt

Dersom det er vanskeleg å møte, gje melding på telefon 70 17 21 58 eller 97 60 57 83 til dagleg leiar eller e-post harald.rogne@sksiks.no.

Jon Kåre Løvoll
leiar
(sign.)

KONTROLLUTVALET I NORDDAL KOMMUNE

MØTEBOK

Møtedato: 15. juni 2015
Møtestad: Rådhuset kl. 15.15

Møtet vart leia av: Jon Kåre Løvoll

Elles til stades: Turid Aspehjell, Arild Nærø og Arne Sandnes

= **4 voterande**

Solveig Linge Stakkestad og Olav Løvoll hadde meldt forfall.

Frå kontrollutvalsekretariatet møtte dagleg leiar Harald Rogne.
Frå kommunerevisjonen møtte dagleg leiar Kjetil Bjørnsen.
Frå Norddal kommune møtte rådmann Tor Helge Stavdal og økonomisjef Anne Nygård.

Det var ingen merknader til innkalling eller sakliste.

SAK 06/15 GODKJENNING AV MØTEBOK FRÅ MØTE 18. MAI 2015

Kontrollutvalet sitt samrøystes vedtak:

Møtebok frå møte 18. mai 2015 blir godkjent.

SAK 07/15 ÅRSMELDING 2014 – NORDDAL KOMMUNE

Innstilling datert 11.06.2015 frå kontrollutvalsekretariatet

Kontrollutvalet sitt samrøystes vedtak:

Kontrollutvalet tek årsmelding 2014 for Norddal kommune til orientering.

SAK 08/15 KOMMUNEREKNESKAPEN 2014 – NORDDAL KOMMUNE

Innstilling datert 11.06.2015 frå kontrollutvalsekretariatet

Kontrollutvalet sin samrøystes uttale:

Norddal kommune sin rekneskap for 2014 blir godkjent.

SAK 09/15

REKNESKAP 2014 – NORDDAL EIGEDOMSELSKAP KF

Innstilling datert 11.06.2015 frå kontrollutvalsekretariatet

Kontrollutvalet sin samrøystes uttale:

Norddal eigedomsselskap KF sin rekneskap for 2014 blir godkjent.

SAK 10/15

TEMA I NESTE MØTE (Saka kom opp under eventuelt)

Kontrollutvalet sitt samrøystes vedtak:

- Jæmtegard Feriesenter (Jf. sak 05/15)
- Byggesaksbehandling (Jf. sak 04/15 og 22/14)
- Valldal Fjernvarme (Jf. sak 02/15)

Møtet slutt kl. 16.02.

Jon Kåre Løvoll
leiar
(sign.)

Turid Aspehjøll
medlem
(sign.)

Arild Nærø
medlem
(sign.)

Arne Sandnes
varamedlem
(sign.)

**SUNNMØRE
KONTROLLUTVÅLSEKRETARIAT IKS**

Kontrollutvalet i
Norrdal kommune

Dato: 13.10.2015

**SAK 12/15
VALLDAL FJERNVARME AS**

Som vedlegg følger:

- Brev frå kommunerevisjonen datert 20.08.2015
- Saksdokument til sak 02/15

I brevet er det vist til kontrollutvalet sitt vedtak i sak 02/15 den 18.05.2015 og saksdokumenta til det møtet *som også ligg ved her*. Brevet av 20.08.2015 har som vedlegg korrespondansen mellom kommunerevisjonen og Valldal Fjernvarme AS. Av brevet datert 03.07.2015 frå Valldal Fjernvarme AS går det fram at Valldal Fjernvarme ikkje var insolvent då vedtaket om kapitalutviding vart gjort. Brevet listar også opp kundane til Valldal Fjernvarme AS og kva prisar desse har betalt.

Når det gjeld saksopplysningar forøvrig blir det vist til sak 02/15 av 18.05.2015.

På bakgrunn av ovanstående legg ein saka fram for kontrollutvalet med forslag om slikt

v e d t a k :

1. Kontrollutvalet tek saka til orientering.
2. Kontrollutvalet legg vidare følgjande **innstilling** fram for kommunestyret:

Kommunestyret ber rådmannen legge fram ein oversikt som viser dei økonomiske konsekvensane av kommunen sitt engasjement i Valldal Fjernvarme AS.

Harald Rogne
dagleg leiar

Sunnmøre Kontrollutvalsekretariat IKS
Lerstadvegen 545
6022 Ålesund

Vår sakshandsamar:
Kurt A. Løvoll

Vår dato:
20.08.2015

Dykkar dato:

Vår referanse:

Dykkar referanse:

Vedrørende Valldal Fjernvare as

Vi viser til vedtak i Norddal kontrollutval 18.05.2015:

Kommunerevisjonen blir bedt om å sende ein førespurnad til Valldal Fjernvarme as for å få eit oversyn over kundar og prisane desse kundane betaler, samt om Valldal Fjernvarme as har kommentar til om selskapet var insolvent då Norddal kommune skaut inn ny kapital og i så fall ei forklaring på fordeling av aksjekapitalen i dag.

Vedlagt følgjer kopi av førespurnad og svar frå Valldal Fjernvarme as.

Prising:

Slik vi forstår svaret kan ein setje opp følgjande fordeling når det gjeld prisar til kundane til Valldal Fjernvarme as:

- Valldal Grønt as – kjøper kulde, pris blir no gjennomgått
- Grandegarden – 63 øre pr kwh, etter same prinsipp som Tafjord Kraftvarme as
- Muritunet – som formel, men 20 % rabatt på energileddet i oppstartsåret og 3 år
- Norddal Eigedomsselskap – som formel
- Storfjord Helsesenter as – som formel

Aksjeverdi:

Valldal Fjernvarme as opplyser, i samråd med sin revisor, om at selskapet ikkje var insolvent ved kapitalutvidinga. Det kan vere grunn til å anta at det var årsak til at Valldal Grønt as ved tidspunktet for emisjon ikkje hadde tapt all aksjekapitalen sin i selskapet. Dersom det er

Postadresse:
Postboks 7734, Spjelkavik
6022 Ålesund

Besøksadresse:
Lerstadveien 545, 4 etg.
Epost:
komrev3@komrev3.no

Telefon:
70 17 21 50
Telefaks:
70 17 21 51

Bankkonto:
6540 05 00465
Føretaksregisteret:
NO 971 562 587

behov for det kan eventuelt Norddal kommune som hovudaksjonær i selskapet gjere nærare greie for vurderingar kring dette.

Førespurnad og svar frå Valldal Fjernvarme as har hittil vore unnateke offentleg innsyn jf. Fvl § 13.2. Dokumenta er etter avtale med Valldal Fjernvarme as no opna for innsyn.

Med helsing

Kjell Bjørnsen
dagleg leiar

Kurt A. Løvoll
seniorrådgjevar

Vedlegg

Valldal Fjernvarme as
Grandane
6210 VALLDAL

U.off. Fvl § 13, 2

Vår sakshandsamar:
Kurt A. Løvoll

Vår dato:
10.06.2015

Vår referanse:

Dykkar dato:

Dykkar referanse:

Førespurnad

Kontrollutvalet i Norddal kommune vedtok følgjande i møte 18.05.2015:

Kommunerevisjonen blir bedt om å sende ein førespurnad til Valldal Fjernvarme as for å få eit oversyn over kundar og prisane desse kundane betaler, samt om Valldal Fjernvarme as har kommentar til om selskapet var insolvent då Norddal kommune skaut inn ny kapital og i så fall ei forklaring på fordeling av aksjekapitalen i dag.

Vedtaket kjem med bakgrunn i kommunestyrevedtak 19.12.2013 der kontrollutval og revisjon vart bedne om å sjå nærare på det kommunale engasjementet i Valldal Fjernvarme as.

Spørsmål 1

Vi ber om å få sendt over eit oversyn over kundane til Valldal Fjernvarme as og prisane kvar enkelt kunde har betalt/betaler. Dersom det er forskjellar i prisnivået for dei einsskilde kundane, ber vi om at det eventuelt blir gitt ei forklaring på dette.

Spørsmål 2

Slik vi forstår det var selskapet i ein vanskeleg økonomisk situasjon då Norddal kommune gjekk inn med ny kapital i selskapet. Ut frå at Valldal Grønt sit igjen med ein eigardel i selskapet går vi ut frå at ikkje heile aksjekapitalen var tapt. Vi ber ut frå dette om ei kort utgreiing på korleis ny fordeling av aksjekapital vart berekna.

Dersom det er spørsmål knytt til denne førespurnaden kan Kurt Løvoll (70 17 21 53, 906 00 168) kontaktast.

Postadresse:
Postboks 7734, Spjelkavik
6022 Ålesund

Besøksadresse:
Lerstadveien 545, 4 etg.
Epost:
komrev3@komrev3.no

Telefon:
70 17 21 50
Telefaks:
70 17 21 51

Bankkonto:
6540 05 00465
Føretaksregisteret:
NO 971 562 587

Ut frå at denne førespurnaden gjeld forretningsmessige høve, er den ikkje offentleg. Det same vil i utgangspunktet gjelde svar på førespurnaden.

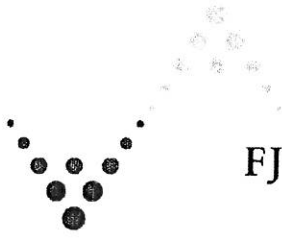
Med helsing

Kjetil Bjørnsen
dagleg leiar

Kurt A. Løvoll
seniorrådgjevar

VALLDAL FJERNVARME

Kommunerevisjonsdistrikt nr. 3 i Møre og Romsdal IKS
Postboks 7734, Spjelkavik
6022 Ålesund

Vedrørende brev av 10.06.2015 U.off.fvl § 13,2

Svar på førespurnad:

Til spørsmål 1:

Valldal Fjernvarme AS sine kundar er:

- Norddal Eigedomsselskap KF
- Storfjord Helsecenter AS
- Muritunet AS
- Grandegarden
- Valldal Grønnt AS

Når det gjeld prisane dei betalar:

Grandegarden er avregna etter fastpris på kr. 63 øre pr. kWh for 2015

Beregning her er basert på same prinsipp som Tafjord Kraftvarme AS brukar til sine kundar.

Når det gjeld næringskundar (utanom Valldal Grønnt AS som kjøper kulde) er prisen beregna etter følgjande formel:

$$FP = (KP - R \%) + NL + EF + A = \text{øre/kWh} + \text{mva}$$

FP= Fjernvarmeprisen

NL: Nettleie.

KP: Kraftpris (øre pr kWh).

R: Rabattfaktor

EF: Effektledd. Den maksimale effekten som tas ut i løpet av en beregningsperiode.

A: Avgifter, for tiden: Forbruksavgift: 11,21 øre pr kWh. Enova avgift: 1 øre pr kWh.
Elsertifikater: 0,64 øre/kWh.

Forbruksavgift, Enova avgift og elsertifikat er oppdatert med gjeldande priser for 2015.

Nettleige er beregna etter same tariff som Tafjord Marked AS brukar i same område.

Prisen på energileddet inneheld ein rabatt faktor. Generell rabatt til næringskundar er 10%. Dette utifrå at kundar på fjernvarme skal generalt ha ein lavare tariff enn kundar på rein elektrisitet.

Til Muritunet AS er det inngått ein tidsavgrensa avtale om ein rabatt på 20% på energileddet. Bakgrunn for dette er at Muritunet AS måtte gjere eindel investeringar for å kunne ta fjernvarmen i bruk. Muritunet AS var ein av dei første som kobla seg opp og det vart vurdert som viktig å få dei med som kunde. Med det som utgangspunkt vart det inngått ein avtale om tidsavgrensa rabatt på 20%. Avtalen gjeld oppstartåret pluss 3 år.

Når det gjeld Valldal Grønnt AS så er kuldeprisen under revisjon / gjennomgang og styret ein vil iløpet av sesongen gjere vurderingar for korleis denne skal prisast.

Til spørsmål 2.

Etter samråd med revisor er det vanskeleg å sjå at Valldal Fjernvarme AS var insolvent når vedtak om kapitalutviding vart gjort.

Om ein ikkje hadde gjennomført emisjon ville nok selskapet relativt fort vorte insolvent.

Når det gjeld fordeling av aksjar er det kanskje naturleg å spørje eigarane om dette. På hvilket grunnlag gjekk dei inn med ny aksjekapital.

Dette som svar til Dykkar førespurnad

Valldal 03.07.2015

For Valldal Fjernvarme AS
Arne Krohn

**SUNNMØRE
KONTROLLUTVÅLSEKRETARIAT IKS**

Kontrollutvalet i
Norrdal kommune

Dato: 06.05.2015

**SAK 02/15
VALLDAL FJERNVARME AS**

Som vedlegg følger:

- Rapport frå kommunerevisjonen datert 27.04.2015 om Valldal Fjernvarme AS

Det blir vist til ovannemnde rapport. Av denne går det fram at kommunen har hatt betydelege utgifter knytt til investeringar og aksjekjøp. Prosjektet har blitt sett på som økonomisk risikabelt, men er gjennomført etter fullmakter frå kommunestyret.

Mandatet for undersøkinga var denne:

Kommunestyret ber kontrollutvalet/kommunerevisjonen sjå nærare på det kommunale engasjementet i Valldal Fjernvarme as fram til no

Mandatet for undersøkinga er vid og rapporten listar opp gangen i prosjektet og reiser til slutt ei rekkje problemstillingar.

Kontrollutvalet kan vurdere om saka skal avsluttast eller om det skal gjerast spesifikke undersøkingar inn mot prosjektet.

Harald Rogne
dagleg leiar

SKS IKS
Postboks 7881 Spjelkavik
6022 ÅLESUND

Vår sakshandsamar:
Kurt Løvoll

Vår dato:
27.04.2015

Vår referanse:

Dykkar dato:

Dykkar referanse:

VEDRØRANDE NORDDAL KOMMUNE OG VALLDAL FJERNVARME AS

Bakgrunn

Norddal kommunestyre vedtok 19.12.2013 mellom anna følgjande i sak KS-095/13:

3. Kommunestyret ber kontrollutvalet/kommunerevisjonen sjå nærare på det kommunale engasjementet i Valldal Fjernvarme as fram til no.

Historikk

Valldalbær as (seinare Valldal fjernvarme as) vart stifta 27.05.2004. Selskapet hadde følgjande formål:

Omsette og marknadsføre varer innanfor grøntsektoren på ein slik måte at det tener både eigar og landbruksprodusentar i området, best mogeleg. Salg kan vere til både forbrukar og detaljist. Selskapet kan også drive aktivitet som høyrer naturleg til dette. Varer skal primært kjøpast frå Valldal Grønt AS og drifta må ikkje skje i konkurranse med søsterselskapet Valldal Grønt AS.

13.03.2008: Ut frå kommunestyrevedtak om at skulle setjast i gang arbeid med energi- og klimaplan for kommunen, var det oppstartsmøte for prosjektgruppe som skulle «vurdere moglegheita for alternativ energiforsyning for Valldal sentrum og Murigandane.». Prosjektgruppa skulle utgreie, men ikkje kome med innstilling. Medlemmar i prosjektgruppa var Torkjell Døving – leiar (Fjordhagen as), Harald Valle (Valldal Grønt),

Postadresse:
Postboks 7734, Spjelkavik
6022 Ålesund

Besøksadresse:
Lerstadvegen 545, 4 etg.
Epost:
komrev3@komrev3.no

Telefon:
70 17 21 50
Telefaks:
70 17 21 51

Bankkonto:
6540 05 00465
Foretaksregisteret:
NO 971 562 587

Espen Remme (Storfjord helsesenter), Harald Lillebø (Enøksenteret as), Arne Krohn (Norddal Eigedomsselskap) og Kristin G. Sandnes (Norddal kommune).

01.07.2008: E-post frå Torkjell Døving (Fjordhagen) til Arne Krohn om korleis eigedomsføretaket ville sjå på å nyttiggjere seg framtidig tilbod om fjernvarme frå Valldal Grønt.

16.10.2008 ligg rapport om «Fjernvarmevurdering – Utgreiing alternativ energiforsyning – Klimaplan» føre. Rapporten er utarbeidd av Enøk-senteret as ved Morten Haukenes og Harald J. Lillebø på oppdrag frå prosjektgruppa. I rapporten kjem det fram at

På bakgrunn av forutsatte energipriser og forventet framtidig varmeleveranse, anses det ut fra en rent økonomisk betraktning, at forutsetningene er tilstede for å gjennomføre full fjernvarmeutbygging i henhold til plan, både primær- (sentrum) og sekundærområdet (til Gartneriet).

17.12.2008 blir rapporten teken til vitande i kommunestyret. Det vart og vedtatt at kommunestyret ynskte at det i vatn- og avløpsrøyr som skulle leggjast i Sylte sentrum også skulle leggjast dimensjonerte røyr for distribusjon av fjernvarme.

15.01.2010 vart det sendt søknad til Enova SF om støtte på kr 2.229.000 til realisering av fjernvarmeanlegg. Samla investering til distribusjonssystem og varmesentral vart estimert til 24,8 mill. kroner. Søknaden er utforma av Harald J. Lillebø (dagleg leiar i Energiråd as). Det går fram i søknaden at:

Kommunen innser at økonomien i eit fjernvarmeanlegg i Norddal er svak. Ein ser likevel at dersom Enova kan støtte investeringa, slik det her blir søkt om, vil det vere mogleg å etablere fjernvarme i kommune. Motivasjon for gjennomføring både hos politisk og administrativ leiing og dei potensielle brukarane er god.

04.05.2010: Avtale mellom Norddal kommune og Fjordvarme as om kjøp tenester til «Muripark-prosjektet». Fjordvarme as er lokalisert på Nordfjordeid, og eigd av Eid kommune (98%), Riksheim Consulting as og Nordplan as. Oppdraget gjekk m.a. ut på å lage ein rapport med avtaleverk melom Norddal kommune, prod.selskap, Nordal Elverk as, Valldal Grønt as. Vidare å gje tilråding om «eigarsits» i prod.selskapet, lage investerings- og driftsbudsjett og priskalkyle og gå gjennom usikkerheit/risiko.

27.05.10 blir Energi- og klimaplan vedteken som såkalla temaplan. Fjernvarme/nærvarme er eit av mange tiltak som er med i denne planen.

31.05.10 ligg det føre rapport utarbeidd av Magne Hjelle (Fjordvarme as) på oppdrag frå prosjektgruppa bestående av Stig Holmstrøm (Norddal kommune), Harald Valle (Valldal Grønt as) og Torkjell Døving (Norddal Elverk as). Arbeidet ser ut til å ha vore gjort i samarbeid med Therese Jemtegård Moen (Fjordhagen as).

I rapporten går det m.a. fram at det blir lagt opp til eit produksjonsselskap
eigd av Norddal kommune, Norddal Elverk as og Valldal Grønt as

og at

Norddal kommune skal ta seg av distribusjonsnett. Norddal Elverk As og Valldal Grønt as kan utføre tenester for produksjonsselskapet og Norddal kommune.

Vidare blir det foreslått å kalle produksjonsselskapet for Valldal Fjernvarme as.

Produksjonsselskapet skal ha ansvar for all energiproduksjon og kundekontakt inkludert kundesentralar og betaler nettlege til Norddal kommune for bruk av distribusjonsnett.

Det går og fram i rapporten at:

Samla sett vert økonomisk risiko vurdert som middels. Eigarane bør ha ei langsiktig målsetting med sitt eigarskap og ikkje forvente stor avkastning på kort sikt.

24.06.2010 vart rapportene handsama i kommunestyret. Det vart m.a. vedteke at

Vedlagte forslag til avtaleverk og vedtekter vert lagt til grunn for selskapetableringane.

Formannskapet vert gitt fullmakt til godkjenning av eventuelle naudsynte endringar/justeringar i selskapsavtalane.

Problematikk omkring eventuell habilitet ser ikkje ut til å ha blitt teke opp i verken formannskap eller kommunestyre.

01.07.2010 er det møte i fjernvarmeprosjektgruppa. Det går fram at Arne Krohn hadde vore i kontakt med advokatfirmaet Steenstrup Stordrange vedkomande konkurranse på produksjonsanlegget. Svaret i e-post

går i retning av at regelverket for offentlege anskaffelsar bør følgjast, dvs at arbeidet bør lysast ut på anbod.

I referatet går vidare fram at

Øen Kuldeteknikk AS har i samarbeid med Valldal Grønt AS arbeidd med planlegging og prosjektering av eit kombinert kuldeanlegg/varmeanlegg for Valldal Grønt AS og bygningar i Valldal. Desse planane er ein del av eit totalprosjekt som Valldal Grønt AS har bede Øen Kuldeteknikk AS om å kome med tilbod på. Desse planane kan ikkje nyttast som grunnlag for ein ny anbodskonkurranse. Det vil vere vanskeleg for andre firma å tileigne seg nødvendig kunnskap om Valldal Grønt AS sitt eksisterande kuldeanlegg og prosjektere det nye produksjonsanlegget. Det er svært viktig at det nye produksjonsanlegget vert optimalt tilpassa det eksisterande kuldeanlegget. I høve til ansvar vil det også vere ein fordel med ein leverandør på heile kuldeanlegget.

.....

Prosjektgruppa ønskjer ikkje ein ny anbodsrunde på produksjonsanlegget og ba Magne Hjelle om å kontakte advokat Åshild Fløisland for nærare avklaringar.

og at

Valldal Grønt AS tek ansvar for nødvendig utviding av bygningsmassen for å gje rom for produksjonsanlegget og vil levere søknad om byggjeløyve over ferien. Lokala blir leigd ut til produksjonsselskapet.

15.07.2010 ligg det føre ny avtale mellom Norddal kommune og Fjordvarme as om kjøp av tenester. Fjordvarme as skal vere prosjektleiar ut frå å bidra til etablering av naudsynt selskapsstruktur og –avtaler for produksjon og distribusjon av fjernvarme, samt førebu prosjektering og bygging av produksjonsanlegg og vidare distribusjonsnett for fjernvarme i sentrum av Valldal.

31.08.2010 er det nytt møte i fjernvarmeprosjektgruppa. Øen Kuldeteknikk presenterte tilbod på varmesentral og kjøleanlegg. I referat frå møtet blir det stilt følgjande spørsmål:

Kven kan ta beslutningar her? Kan Valldal Grønt as ta beslutning, eller ventar ein til selskapet er etablert? Ideelt sett bør det etablerast eit selskap så snart som mogleg.

I konklusjon frå møtet går det fram at:

Fjernvarmeselskapet treng ikkje leggje anskaffing av varmesentral og kjøleanlegg ut på anbod, men Fjernvarmeselskapet må ta endeleg stilling til dette.

Det går ikkje fram kva grunnlaget ein har for å ikkje lyse dette ut.

Rapporten frå mai blir revidert og utvida 10.09.2010. Der kom m.a. inn at det var innhenta tilbod på produksjonsanlegg byggetrinn 1, og ein budsjettpris på byggetrinn 2. Vidare var det henta inn tilbod på prosjektering av distribusjonsnett byggetrinn 2. I rapporten står det og:

Det er no avklara at Valldal Grønt as tek seg av bygningsmessig arbeid på lokala for produksjonsanlegget. Husleige vert teke inn i avtalen. Det er også teke inn eit punkt om grunnlag for fastsetting av prisen på kjøling. Dette er av stor betydning for Valldal Grønt as for å kunne gå inn for den planlagde fjernvarmeutbygginga.

og at:

For Valldal Fjernvarme as ser også økonomien brukbar ut..... Tida med underskot er relativt kort, og potensialet for inntekter er til stades.

02.09.2010 er det anbudsopning på prosjektleiing distribusjonsnett byggetrinn 2. Den 06.09.2010 blir det gjennomført møte (deltakarar Norddal kommune, Norddal e-verk, Valldal Grønt as, Fjorhagen as og Fjordvarme as) med val av tilbod på prosjektering. Riksheim Consulting as (medeigar i Fjordvarme as) vart valt. Magne Hjelle frå Fjordvarme as får i oppdrag å utføre kontraktsforhandlingar på vegne av Norddal kommune.

20.09.2010 godkjenner formannskapet i Norddal kommune dei ulike forslaga som er lagt ved rapporten, som grunnlag for etablering av produksjonsselskapet Valldal Fjernvarme as. Det blir og vedteke at:

Norddal kommune tar ansvar for etablering av distribusjonsnett for fjernvarme, og formannskapet ber om at dette vert sett i samband med utbygging av annan naudsynt infrastruktur i sentrumsområdet.

Det er ikkje protokollert problemstillingar om eventuell habilitet i formannskapet.

28.09.2010 er det nytt møte i fjernvarmeprosjektarbeidsgruppa– Harald Valle (Valldal Grønt as) fekk i oppdrag å

Undersøke og skaffe trygghet for at tilbudet frå Øen Kuldeteknikk er rett berekna, og at det ikkje er altfor dyrt.

Eventuelle meirkostnadar i prosjektet ved kjøling samanlikna med rein varmeproduksjon burde vore synleggjort. Sjekke ut/identifisere kva desse kostnadane utgjer.

I referat frå møtet går det fram eit ønske om å sikre tinglyst rett til forkjøpsrett av bygningsarealet der produksjonsutstyret skal stå.

I oktober 2010 uttrykker styret i Norddal Elverk as skepsis til å vere med som medeigar, og det går fram i brev til Norddal kommune at styret:

...vurderer fjernvarmeetableringa som ei lite lønsam verksemd for selskapet og med relativt høg økonomisk risiko.

12.11.2010 skifta selskapet Valldalbær as namn til Valldal fjernvarme as.

15.11.2010 vedtar Møre og Romsdal fylkeskommune å gi tilskot på 1 mill. kroner til Norddal kommune si utbygging av fjernvarme i Norddal kommune. Tilsegnet er basert på eit budsjett på 22,6 mill. kroner for produksjon og distribusjon.

25.11.2010 får rådmannen e-post frå Riksheim Consulting as om at rørtrase må bli på elvebotn på oppsida av brua (belastning på bru ville blitt for stor). Det går fram av e-posten at Nordplan (også medeigar i Fjordvarme as) er involvert i arbeidet med berekning av belastning.

26.11.2010: Invitasjon til emisjon i Valldal Fjernvarme as med 34% Valldal Grønt Eigedom og 66% Norddal kommune. Denne vart handsama i kommunestyret 16.12.2010 der kommunen svarte ja på invitasjonen. Rådmannen fekk fullmakt til oppnemning av kommunen sine styrerepresentantar. I formannskapet vart 2 repr. funne inhabile. Også i kommunestyret vart 2 repr. funne inhabile. Kommunestyret vedtok å ikkje utsetje saka med 13 mot 8 røyster.

28.01.2011: Ekstraordinær generalforsamling i Valldal Fjernvarme as der aksjekapital ble vedteken utvida. Utarbeidd aksjonæravtale. Etter dette vart ny aksjekapital betalt inn, og denne var på kr 400.000. 66% Norddal kommune og 34% Valldal Grønt as. Det vart samstundes betalt inn til overkurs slik at samla innskot var 1 mill. kroner (mao. 660.000 innbetalt frå Norddal kommune).

I 2011 vart nytt formål for selskapet registrert:

Produksjon av fornybar energi for leveranse til kundar i Valldal og andre tenester som høyrer naturleg til dette. Selskapet skal drivast på forretrningsmessig basis.

02.03.2011 søker Valldal Fjernvarme om lån på 14 mill. kroner i Kommunalbanken. Samstundes blir det sendt søknad til Norddal kommune om kommunal garanti for lånet. Denne søknaden vart handsama i kommunestyret 24.03.2011. Rådmannen si innstilling

var å gi garanti sjølv om det i vedtektene til selskapet går fram at «selskapet skal drivast på forretningsmessig basis». Kommunelova gir ikkje høve til å stille kausjon knytt til næringsverksemd. Kommunestyret vedtok å stille sjølvskuldnerkausjon for lånet+10%. Ein av representantane i formannskapet og ein av representantane i kommunestyret var funne inhabile i handsaminga av saka.

13.04.2011: Fylkesmannen gir ikkje kommunen løyve til å gi slik kommunal garanti ut frå at dette er næringsverksemd.

20.05.2011 søker Valldal Fjernvarme as om at kommunen kan finansiere også produksjonsanlegget, og sender over utkast til avtale der Norddal kommune skal finansiere dette anlegget. Dei gjer merksam på at dei har innhenta tilbod på finansiering frå Sparebanken Møre, og at det er inngått avtale om byggjelånfinansiering med Sparebanken Møre.

04.07.2011: Kommunestyret løyver 2,4 mill. kroner til utbygging av distribusjonsnett jf. anbod¹. Dette kjem i tillegg til tidlegare løyvde 6,7 mill. kroner. Rådmannen legg i saksutgreiinga til grunn at anbodet er «prisgunstig sett i høve til marknadsprisar» til trass for at det berre kom inn eit pristilbod.

Det går ikkje fram noko i saka om mogleg finansiering av produksjonsanlegget og søknad frå Valldal Fjernvarme as datert 20.05.2011. I formannskapet vart 2 repr. funne inhabile. Også i kommunestyret vart 2 repr. funne inhabile.

13.10.2011 får kommunestyret lagt seg føre sak og avtale om finansiering av produksjonsanlegget jf. søknad datert 20.05.2011 frå Valldal Fjernvarme as. Avtalen inneber kommunalt eigarskap til produksjonsanlegget. I saksutgreiinga går det likevel fram at:

Slik avtalen er utforma, vil låneopptaket ikkje innebere kostnader for kommunen, idet Valldal Fjernvarme as skal dekkje desse i sin heilskap.

I formannskapet vart 1 repr. funnen inhabil. Der vart innstillinga frå rådmannen tilrådd med ordføraren si dobbeltrøyst. I kommunestyret vart 2 representantar funne inhabile. Kommunestyret vedtok avtalen i tråd med tilråding frå rådmannen med 12 mot 9 røyster.

01.11.2011 blir avtalen inngått. Avtalen inneber mellom anna at:

For leige av distribusjonsnettet betaler Valldal Fjernvarme AS til Norddal kommune ei nettleige. Nettleiga vert fastsett etter årlege forhandlingar mellom Norddal kommune og Valldal Fjernvarme as. Nettleiga skal baserast på sjølvkost og dekke Norddal kommune sine årlege utgifter med distribusjonsnettet. Desse utgiftene omfattar avskrivning, renteutgifter, og tilsyn og vedlikehald av nettet. Investeringane skal avskrivast over ein periode på 40 år frå driftsstart.

¹ Anbudskonkurransen vart kunngjort i Doffin (database for offentlege innkjøp)

Inntil Valldal Fjernvarme AS går med overskot, eller maksimalt dei 20 fyrste åra fjernvarmeanlegget er i drift, kan nettleiga reduserast i høve til sjølvkost det enkelte året. Negativ saldo i driftsåret og akkumulert saldo frå oppstart vert ført i Norddal kommune sin rekneskap. Negativ saldo skal betalast tilbake til Norddal kommune ved auka nettleige ut over årleg sjølvkost når økonomien i Valldal Fjernvarme AS gjev rom for dette. Akkumulert saldo skal vere tilbakebetalt seinast 40 år frå driftsstart. Deretter skal nettleiga ligge på eit nivå som svarar til Norddal kommune sine årlege utgifter med distribusjonsnettet. Nettleiga vert i oppstartsåret 2011 redusert i høve til tidspunkt for oppstart. For dette og neste heile driftsår, vert nettleiga også redusert til 30% i høve til sjølvkost desse åra. Vidare skal eventuell reduksjon eller auke i høve til sjølvkost fastsettast i samband med dei årlege forhandlingane mellom partane.

For leige av produksjonsanlegg og kundesentralar betalar Valldal Fjernvarme AS til Norddal kommune ei årleg leige som dekker renteutgifter og avdrag på lån med nedbetaling på 20 år, husleige til Valldal Grønt Eigedom AS, forsikring og økonomi- og administrasjonsutgifter. Leiga skal svare til 100% av faktiske nettoutgifter.

15.05.2012 er det generalforsamling for Valldal Fjernvarme as. Det går fram at styrehonoraret aukar frå kr 30.000 til kr 33.000 for styreleiar Geir Myklebust. For styremedlemene Magne Hjelle og Torkjell Døving aukar styrehonoraret frå kr 12.000 til kr 13.200. Det blir i tillegg gitt møtegodtgjersle på kr 1.800 pr. møte.

04.06.2012 gir Valldal Fjernvarme as beskjed til Norddal kommune om at anlegget er ferdigstilt og klart til overtaking.

27.09.2012 vedtok kommunestyret i tråd med innstilling frå rådmanen, og i tråd med inngått avtale 01.11.2011, å overta fjernvarmeanlegget (produksjonsanlegget) til Valldal Fjernvarme as innanfor ei ramme på 12,9 mill. kroner (eks mva). Overtakinga skulle finansierast med låneopptak på 12 mill. kroner og det resterande med tilskot frå Møre og Romsdal fylke og Enova. Det går fram av saksutgreiinga at:

Iflg. avtale av 1.11.11, pkt 10, skal Valldal Fjernvarme AS betale ei leige for anlegget tilsvarande årlege utgifter til formålet i kommunen. I dette ligg renteutgifter, avdrag/avskrivning, husleige til Valldal Grønt Eigedom AS, forsikring og økonomi- og administrasjonsutgifter.

Saksutgreiinga gjer no merksam på at:

Det er knytt usikkerheit til økonomien i prosjektet. Her spelar både kundemasse, energiprisar og rentenivå inn. Uansett må kommunen vere innforstått med at prosjektet kan påføre kommunen utgifter i komande år i form av manglande betaling av leige av kommunalt eigd produksjonsanlegg og distribusjonsnett. Dette må så målast mot miljøgevinsten i prosjektet og kommunen si rolle i og ansvar for nærings- og samfunnsutvikling.

Ein av representantane vart funnen inhabil i handsaminga i kommunestyret, den same representanten vart funnen habil i formannskapet.

10.10.2013: Førespurnad pr. e-post frå Norddal kommune til eigedomsselskapet om mogleg forskotering til fjernvarme grunna dårleg likviditet. Eigedomsselskapet uttrykte skepsis til dette.

21.11.2013 kjem det likevel faktura frå Valldal Fjernvarme as til Eigedomsselskapet med ønske om forskotsbetaling på kr 250.000.

I desember 2013 blir det fremma sak u.off. der likviditet og økonomisk situasjon for Valldal Fjernvarme as var tema. Det vart fremma forslag om å fråfalle krav til selskapet. I formannskapet vart det vedteke å handsame saka i ope møte. Spørsmål om habilitet ser ikkje ut til å ha vore reist i formannskapet, men i kommunestyret vart 2 repr. funne inhabile. Med 12 mot 9 stemmer vart det bestemt å ikkje utsetje sak om aksjeemisjon.

Mars 2014 vert det inngått aksjonæravtale der Norddal kommune skyt inn kapital og blir sitjande med 96% av aksjekapitalen og Valldal Grønt Eigedom as med 4%.

29.04.2014 blir det sendt brev frå Valldal Grønt as v/Harald E. Valle og Jan Ole Fuglem til eigedomsføretaket med ønske om å reforhandle husleige (kr 180.000 pr. år), alternativt sal av lokala som produksjonsanlegget står i. Det er Valldal Fjernvarme as som leiger lokala, men i brevet blir det opplyst at Norddal kommune nå ønskjer å inngå ein leigeavtale direkte med Valldal Grønt as. Det blir nemnd ny leige på kr 283.900 pr. år, alternativt kjøp på om lag 3,3 mill. kroner + tilstøytande uteareal.

27.05.2014 sender Valldal Grønt as eit nytt tilbod til eigedomsføretaket om kjøp av bygningsmassen for 2,8 mill. kroner + utearealet til om lag kr 150.000. Valldal Grønt as ønsker å avklare eventuelt sal før ein vurderer leige.

25.08.2014 vert det lagt fram sak for formannskapet. Innstilling frå eigedomsselskapet var å kjøpe lokale og uteareal innanfor ei samla ramme på 2,8 mill. kroner. Formannskapet vedtok å utsetje saka med krav om ytterlegare utgreiing. Vidare at både kommuneadministrasjon og eigedomsselskapet måtte godkjenne ein eventuell leigeavtale, og at det skulle hentast inn takst frå uavhengig part dersom ein vurderte å kjøpe bygningsmassen. 4 av representantane i formannskapet vart no funne inhabile.

09.09.2014 er det møte mellom Norddal kommune v/Tor Helge Stavdal og Anne Nygård og Valldal Grønt as v/Harald Valle, Jan Ole Fuglem og Ivar Trygve Rimstad. Det var semje om at

..Norddal kommune skal rekvirere takstmann for å vurdere pris på bygningsmassen. Takstmannen skal også vurdere leigepriis, da utleigar og leigetakar kan ha ulik syn på kva for prinsipp leiga skal fastsettast etter. Norddal kommune tek kostnadene med takseringa.

25.09.2014 ligg det føre takst på 1,5 mill. kroner. Anslått marknadsleige er kr 135.500.

11.12.2014 handsamer kommunestyret sak vedrørende mogleg kjøp eller endra leige på lokala som blir nytta for produksjonsanlegget for fjernvarme. Kommunestyret gir fullmakt til eigedomsføretaket til å gå i forhandlingar med Valldal Grønt as. Dersom ein ikkje var samd om kjøpesum innafor verdivurdering på 1,5 mill. kroner, må saka attende til kommunestyret for vidare handsaming.

I formannskapet opplyste rådmannen om at når fleirtalet av organet er inhabile vert alle erklært habile, jfr. § 6 i forvaltningslova. I kommunestyret vart 8 av representantane funne inhabile.

15.12.2014 gir Valldal Grønt as eit nytt tilbud til eigedomsselskapet. Pris på fjernvarmebygget er no 2.690.000 under føresetnad av at ein samstundes kjøper utearealet til kr 190.000 og under føresetnad om årleg leige av fellesareal på kr 18.825. Alternativt tilbud om leige er kr 300.413.

Nokre problemstillingar

Subsidiering/prising

Eit interessant spørsmål kan vere kven kundane til Valldal fjernvarme as er, og kva dei betaler i høve til kva kommunen betaler. Dersom kommunen betalar overpris på energien samstundes som andre kundar betalar «underpris», kan det vere skjult subsidiering. Kommunerevisjonen har ikkje grunnlag for å konkludere, men finn ikkje at denne problemstillinga er vurdert i dokumenta vi har sett i kommunen.

Valldal Grønt som kvalitetssikrar av kommunale investeringsmidlar

Det var Harald Valle som fekk oppdraget med å kvalitetssikre tilbudet frå Øen Kuldeteknikk. Vi forstår det slik at Valldal Grønt ikkje nødvendigvis hadde same økonomiske interesse som kommunen, og det kunne vore interessant å vite kva vurderingar som vart gjort då Valle fekk oppdraget.

Avhengigheit av fjernvarme

Fleire kommunale bygg nyttar no fjernvarme. Reint økonomisk kan det argumenterast for at det kan vere fornuftig å ha tilgang til fleire energikjelder (olje, fjernvarme, pellets, straum), og så bruke den kjelda som er mest økonomisk ved eit gitt tidspunkt. Eit spørsmål er om dei kommunale bygga har gjort seg avhengig av fjernvarme, og om det eventuelt ville krevje mykje dersom fjernvarmen vart svært dyr eller dersom anlegget måtte stenge. Dette ser ut til å vere handtert i leveringsavtale der det m.a. går fram at

Fjernvarmeprisen er basert på markedsmessige betingelser og fastsettes slik at den ikke overstiger kundens alternative energipris.

Eigartilhøve

Valldal fjernvarme as var ved slutten av 2013 slik vi forstår det insolvent, og kommunen gjekk inn med nye midlar. Vi er litt usikre på kvifor Valldal Grønt framleis er medeigar i

selskapet dersom aksjane var tapt. Dersom det var tilfellet skulle vel kommunen etter nytt innskot vore eineaksjonær i selskapet?

Regelverk om innkjøp

Det kan vere grunnar til at lovverk om offentlege innkjøp ikkje vart følgt, men det går ikkje fram nokon stad kva desse vurderingane var. I brev frå rådmannen datert 16.01.2014 til kommunerevisjonen går det fram at «*Norddal kommune var ikkje involvert i anbudsprosessen for innkjøpet. Det vart ikkje gjort skriftlege vurderingar om innkjøpsprosessen skulle leggst under reglane for offentleg anskaffingar, men det vart vurdert at kommunen sin rolle som stor eigar i aksjeselskap ikkje kunne kome inn under reglane.*»

Vår kommentar: Det kan vere at ein ikkje måtte følgje reglane, men det er etter vår vurdering uheldig at det ikkje er gjort ei skriftleg vurdering av dette. Gjeldande regelverk på aktuelt tidspunkt gir rom for tolking, og vi er i utgangspunktet på linje med Steenstrup Stordrange sin førebelse konklusjon om at det «*går i retning av at regelverket for offentlege anskaffelsar bør følgjast, dvs at arbeidet bør lysast ut på anbod.*». Vi vil likevel presisere at vi ikkje har gjort ei grundig analyse av dette, og at svaret ikkje er gitt.

Ein annan kommentar er at det var noko underleg at rådmannen skriv at kommunen ikkje var involvert i anbudsprosessen for innkjøpet, når det går fram at rådmannen har vore på møter der behov for anbod har vore diskutert, og også har vore med på å gje Valldal Grønt AS i oppdrag å sikre at tilbodet frå Øen Kuldeteknikk ikkje var «altfor dyrt». I etterkant har vi fått ei forståing av at svaret frå rådmannen datert 16.01.14 var basert på ei misforståing i høve tidlegare rådmann.

Habilitet

Habilitet i handsaminga kan vere ei relevant problemstilling i denne saka. I kva grad har politikarar direkte eller indirekte økonomisk eller anna interesse i dei spørsmåla som blir diskutert og fatta vedtak om gjennom åra? Dette er ikkje enkelt, men det kan leggjast merke til at det har vore liten grad av vurdert inhabilitet fram til sakene i slutten av 2014. Då vart det stor grad av vurdert inhabilitet. Det er interessant at det i saka i

formannskapet i november går fram at

Rådmannen opplyste at når fleirtalet av organet er inhabile vert alle erklært habile, jfr. § 6 i forvaltningslova.

Dette er etter vår vurdering ikkje korrekt tolking. Det er ikkje slik at dersom fleirtalet er inhabile, så kan ein seie at alle er habile til å vurdere saka. Det forvaltningslova seier noko om (jf. §8) er at dei som skal vurderast i høve habilitet sjølve i utgangspunktet ikkje skal vere med på å avgjere eigen habilitet, og vararepresentantar bør som regel bli kalla inn. Så kan det vere tilfelle der vararepresentantar ikkje er kalla inn, og der denne vurderinga av habilitet gjeld så mange at organet ikkje er vedtaksfør. I slike tilfelle kan organet la alle vere med på å vurdere sjølve habiliteten, også dei vurderinga gjeld. Men det er sjølvsagt slik at dersom nokon openbart er inhabil til å vurdere saka, så bør konklusjonen til organet vere at det er tilfelle. I akkurat denne saka var kanskje ikkje dette nokon stor sak då formannskapet ikkje gjorde vedtaket, men berre ga ei tilråding til kommunestyret.

Samanknyttinga mellom kommunen, Valldal fjernvarme as og Valldal Grønt har vore så tett at det i dette sakskomplekset nok burde vore dokumentert vurderingar undervegs om det var politikarar som hadde direkte eller indirekte interesser i Valldal Grønt/Valldal Grønt Eigedom as, og/eller om det var politikarar som hadde direkte eller indirekte interesse i selskap som kunne tene på fjernvarmeanlegget.

Økonomi

Kor mykje har kommunen totalt no investert i anlegget og brukt over drift til anlegget, og kva er den reelle effekten/vinsten av anlegget økonomisk og miljømessig? Det er m.a. laga investeringsrekneskap på 36,2 mill. kroner (produksjon og distribusjon).

Leige/Kjøp av lokalar

Vi registrerar at kommunen no i 2015 forhandlar med Valldal Grønt om kjøp/ ev. nivå på leige av eigedomen/bygninga som produksjonsanlegget dei overtok i 2012 er plassert i. Vi har ikkje funne nokon avtale mellom Valldal Grønt as og Valldal Fjernvarme as om nivå på leige. Vi finn heller ikkje nokon avtale mellom Norddal kommune og Valldal Grønt as om dette. Det vi finn er at leiga frå Valldal Fjernvarme as til Norddal kommune skal svare til 100% av kommunen sine faktiske nettoutgifter (avtale november 2011).

I møte i prosjektgruppa 06.09.2010 går det fram at når det gjeld pris på kjøling og husleige:
Det er semje om at prisnivået skal vere realistisk utan at det er snakk om subsidiering. Det bør lagast modellar for korleis prisen på kjøling og husleiga vert fastsett.
Repr. frå Valldal Grønt og frå Fjordhagen as hadde oppfølgingsansvar på dette punktet.

Vi finn vidare at det i referat frå møte i prosjektgruppa 28. september 2010 står at:
I avtaleverket burde det ligge ein tinglyst rett til forkjøpsrett av bygningsarealet der produksjonsutstyret skal stå slik at ein sikrar seg i tilfelle konkurs eller oppkjøp av Valldal Grønt som i dagens situasjon eig bygningen der produksjonsutstyret ligg. Sjekke med Magne Hjelle korleis denne problemstillinga er sikra i dei dokumenta som hittil er utarbeidd.
Repr. frå Fjordhagen as hadde oppfølgingsansvar på dette punktet.

I 2011 vart det vedteke at kommunen skulle overta anlegget. I september 2012 overtok kommunen produksjonsanlegget. Nivå på husleige til Valldal Grønt as er ikkje omtala i noko av dokumenta slik vi kan sjå det, anna enn at Valldal Fjernvarme as som nemnt skal dekkje kommunen sine utgifter til slik husleige.

Ut frå dette må ein nesten gå ut frå at det har vore munnleg semje mellom Valldal Fjernvarme as og Valldal Grønt as om husleige på kr 180.000, men at dette ikkje går fram nokon stad skriftleg. I brev datert 29.04.2014 frå Valldal Grønt as går det rett nok fram at avtalepunkt 10.3 i avtale mellom Valldal Fjernvarme as og Valldal Grønt as inneheld eit punkt om at «husleien skal dekke avskrivningar, drift og vedlikeholde for det arealet som leieavtalen omfatter». Som nemnt over har vi ikkje sett denne leieavtalen.

I brev datert 15.12.2014 frå Valldal Grønt as til eigedomsselskapet går det vidare fram at årsak til leige på 180.000 var å gi Valldal Fjernvarme as «gunstige betingelser i en startfase». Det har ikkje vi føresetnader for å vurdere.

Dette brevet har vore til gjennomlesing hjå rådmannen i Norddal kommune. Han hadde ikkje kommentarar til innhaldet.

Med helsing

Kjell Bjørnsen
dagleg leiar

Kurt A. Løvoll
seniorrådgjevar

**SUNNMØRE
KONTROLLUTVÅLSEKRETARIAT IKS**

Kontrollutvalet i
Norrdal kommune

Dato: 13.10.2015

**SAK 13/15
KOMMUNEN SITT ANSVAR FOR OPPFØLGING AV PLAN- OG
BYGNINGSLOVA**

Som vedlegg følger:

- Notat av 10.09.2014 frå advokat Kjetil Kvammen

1. Bakgrunn, tidlegare behandling

Denne saka har vore til behandling sidan 2010 og såleis også vore tema i det forrige kontrollutvalet. Opptakta til sjølve sakstemaet var publikum si misnøye med plassering av såkalla spikartelt (campingvogner som er etablerte som stasjonære bueningar, eventuelt med tilbygg). Det vart hevda at kommunen tillo brot på plan- og bygningslova sine byggesaksreglar utan å gripe inn i lovstridige tilhøve som var godt kjende. I Tafjord skjedde slike etableringar endatil på kommunal eigd grunn. Det var også sett fokus på at dei same areala i Tafjord hadde kommunen tidlegare fått hand om ved ekspropriasjon frå private grunneigarar og til klart avgrensa offentlege formål.

Kommunen sin administrasjon v/tidlegare rådmann gjekk relativt langt i å stadfeste at lova sine reglar ikkje var blitt etterlevde. Men det vart vist til at kommuneplanforskriftene for campingplassar var under oppdatering.

2. Kontrollutvalet sitt vedtak

Behandlinga av saka for kontrollutvalet stansa deretter opp i ca. 2,5 år, inntil utvalet hadde den føre på nytt i sak 22/14, jfr. møte den 04.12.2014. Det vart då gjort slikt **vedtak**:

1. Norrdal kommune blir bedt om å gjere greie for rutinar og praksis når det gjeld kommunen si handheving av søknadsplikten nedfelt i plan- og bygningslova § 20-1 pkt. j som gjeld plassering av midlertidige bygningar, konstruksjonar eller anlegg.
2. Det skal spesifikt gjerast greie for korleis unntak i byggesaksforskrifta § 4-2 pkt. b og c som m.a. gjeld campingvogn er vurdert og praktisert opp mot dei ufråvikelege krava

i plan- og bygningslova § 30-5 som begrensar plasseringsmuligheitene for alle tiltak som fell inn under lova sin § 20-1 pkt. j.

3. Det blir presisert at kommunen sitt svar må omfatte både eksisterande og framtidige tiltak.

Bakgrunnen for vedtaket var at kommunen har klar heimel for å handheve søknadsplikt og lova sine krav til plassering av byggverk, men at desse oppgåvene ikkje blir følgde opp.

3. Regelverket

Inngrep frå kommunen gjeld oftast brot på regelverket. Dei krava som gjeld etablering / plassering av campingvogner er kanskje ikkje like lett tilgjengeleg for folk flest utan at ein set særskilt fokus på dei. Det kan auke faren for at fleire omgår lova. Men dette bør difor skjerpe kommunen sine kontroll- og oppfølgingsplikter, og gjerne ikkje det motsette.

Kontrollutvalet bad advokat Kjetil Kvammen gjere greie for hovudreglane som del av saksførebuinga. Det har han gjort i eit notat som særleg påpeikar at det

- utanom campingplass er søknadsplikt når tiltaket skal stå lengre enn 2 månader.

4. Administrasjonen sitt svar på kontrollutvalet sitt vedtak

Utvalet må vurdere om ein finn svaret tilfredsstillande.

Av svaret kan ein m.a. utleie følgjande:

Kommuneadministrasjonen har ikkje noko å innvende til kontrollutvalet si forståing av plan- og bygningslova og dei materielle reglane som elles følgjer av forskrift på dette området. Dette gjeld m.a. spørsmålet om kva for tiltak som vert omfatta av søknadsplikta ved faste og midlertidige installasjonar og anna. Det som utløyste engasjementet hos publikum, og som utvalet ønskte å undersøke nærare, kunne vel nærast bli definert som «villcamping» eller fritidsinstallasjonar som måtte sjåast på som permanente.

I svarbrevet av 09.06.2015 synest rådmannen likevel å tone ned kommunen sine plikter til handheving av lova. Ein kan kanskje endåtil utleie ein tendens til fråskrivning av ansvar for «patuljerende kontroll» osv.

At tidlegare rådmann som nemnt i større grad har erkjent manglar hjå kommunen går fram av dokumentasjonen.

I advokat Kjetil Kvammen si utgreiing, jfr. side 3 i notatet hans datert 10.09.2014 er det ei opprekning av rettsstillinga når det gjeld kommunen sine plikter. Denne oppsummeringa samsvarar bra med sentrale autoritative tolkningsuttalar, sjå f.eks. i rundskriv H 1/10 fra DiBK (Direktoratet for byggkvalitet) der det m.a. heiter:

17.1 § 32-1 Plikt til å forfølge ulovligheter

Bestemmelsen i § 32-1 første ledd er ny i forhold til pbl.85 og pålegger kommunen å forfølge ulovligheter. Et slikt krav ble i praksis utledet av pbl.85 § 10-1 første ledd, men det går nå

uttrykkelig fram ved bruk av den nye formuleringen «Kommunen skal forfølge overtredelser». Det vises her til § 25-1 om kommunens tilsynsplikt ved ulovlige forhold, ettersom disse bestemmelsene overlapper i stor grad, i og med at de angår to sider av samme forhold. Selv om uttrykket «skal» er benyttet om kommunens plikt til å forfølge ulovligheter, er det ikke ment å skape rettigheter for andre. Ingen private rettssubjekter har rettskrav på at kommunen forfølger ulovligheter.

Uttrykket «overtredelser av bestemmelser» omfatter alle overtredelser av saksbehandlingsregler og materielle bestemmelser gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven. Det er ikke krav om at overtredelsen må være av vesentlig art for å dekkes av bestemmelsen. Det er ikke ment å gjøre realitetsendringer i forhold til gjeldende rett på dette punkt.

Bestemmelsen retter seg bare mot kommunen. Statlige myndigheter har anledning til å følge opp ulovligheter ved å gi pålegg med videre, jf. §§ 32-3 til 32-10. Dette bør imidlertid bare skje i spesielle tilfeller, for eksempel når lokale plan- og bygningsmyndigheter ikke selv følger opp et ulovlig forhold etter klageorganets omgjøring av en uhjemlet tillatelse.

Andre ledd viderefører hovedprinsippet i pbl.85 § 116 b andre ledd, og angir den eneste adgangen plan- og bygningsmyndighetene har til å unnlate å forfølge ulovligheter. Er overtredelsen kun av mindre betydning, har myndighetene en diskresjonær adgang til å avstå fra å forfølge ulovligheter. Dersom det er klart at det foreligger et forhold av mindre betydning, vil kommunens diskresjonære beslutning om ikke å forfølge forholdet ikke kunne anses som et enkeltvedtak.

Bestemmelsen om rimelighet og samordning i pbl.85 § 116 b første ledd er videreført i § 32-10 første ledd.

5. Det kan peikast på særleg to tilhøve som no vert framheva av rådmannen:

Det eine er at kommunen ikkje kan drive «etterforskning». Etter mitt syn vil slik aktivitet heller ikkje være nødvendig for å etablere ei forsvarleg likebehandling av tilhøve som kommunen må vere kjend med, jfr. oftast gjennomsiktede tilhøve. Det vil her vere tilstrekkeleg å vise til den saka administrasjonen har fått framlagd når det gjeld tilhøva i Tafjord.

Det andre er ressursituasjonen, både tidsmessig og fagleg, hos saksbehandlarane. Rådmannen hevdar at den kan bli knapp.

Begge forhold er nok til ein viss grad relevante utanfor den saka som initierte behandling for kontrollutvalet. Men Tafjord-saka viser vel at det har etablert seg ein uheldig «kultur» om ikkje å gripe inn, dvs. ein for høg terskel til å reagere på synleg og klart ulovlege tilstandar. Her må einkvar, over eit ganske langt tidsrom, ha vore klar over at lova vart broten, ikkje minst ved den godt synlege plasseringa som åpenbart var til hinder for ålmenn ferdselsrett utover mot moloen ved hamna. Dette illustrerer ein tilstand kommunen, uansett elles avgrensa ressursar, skal ha kontroll over og evt. gripe inn mot.

I brev av 09.06.d.å. vert det vidare opplyst at ein ny «reguleringsplan for området» vil avklare situasjonen. Det kan nok tenkjast, men tidlegare / noverande plansituasjon har ikkje vore det som har hindra kommunen frå å følgje opp overtredelsane i forhold til plan- og bygningslova.

Rådmannen bør dokumentere og gi ei orientering om planen/planutkastet og forskriftene og status for planprosessen, dvs. kor langt planarbeidet er kome og kva for siktemål det har.

6. Parallele tilfelle

Følgjande kan for øvrig nemnast til samanlikning:

I **Bergen** kom dåverande kommunerevisor Ole Hopperstad i 2007 fram til følgjande anbefalingar i eit forvaltningsrevisjonsprosjekt om temaet:

Byggesak – ulovlighetsoppfølging:

5.2 Anbefalinger

Vi mener at Bergen kommune bør:

- Oppfordre til økt samarbeid mellom ulike etater i kommunen for å bidra til at ulovlighetssaker oppdages.
- Foreta en gradering av ulovlighetssakenes alvorlighetsgrad.
- Prioritere å føre aktiv oppfølging med ulovlighetssaker som er vurdert som alvorlige.
- Vektlegge en forutsigbar oppfølging av ulovlighetssaker. Dette for å minske faren for at plan- og bygningslovens bestemmelser ignoreres.
- Iverksette tiltak for å redusere saksbehandlingstiden i ulovlighetssaker.
- Sette korte tidsfrister i ulovlighetssaker
- Tidsfristene bør følges opp.
- Iverksette sanksjoner dersom pålegg ikke blir innfridd.
- Aktivt bruke nylig etablerte skriftlige rutiner for ulovlighetsoppfølging.
- Legge de ekstra kostnadene ved ulovlighetsoppfølging til ved byggesaksgebyret når det mottas søknad i etterkant.

Vi anbefaler vidare at Etat for byggesak og private planer i sin årsrapportering i større grad enn tidligere synleggjør tilsyn med -, og oppfølging av ulovlighetssaker. Det bør for eksempel:

- Skilles mellom ulike former for tilsyn,
- Fremkomme en oversikt over antall ulovlighetssaker,
- Redegjøres for antall og hvilke type sanksjoner som gis,
- Fremgå i hvor stor grad sanksjoner blir fullbyrdet.

Ein kan nok meine at fleire av desse anbefalingane er bra, men mange ville antakeleg ha blitt stående som velmeinande, og lite eigna til å skape eit effektivt kontrollmiljø på dette forvaltningsområdet i Norddal. Til det trengst det nok klare politiske styringssignal og muligens også ei holdningsendring.

Parallellen til forvaltningsrevisjonen i Bergen gir nokre synspunkt som kan vere nyttige for vår sak.

7. Konklusjon, innstilling

Med bakgrunn i saksutgreiinga ser det ut for at kommunen bør gi eit klart signal til administrasjonen på dette området.

Kontrollutvalet bør vere opptattt av at kommunen etterlever regelverket også fordi dette gjeld tilliten til forvaltninga, jfr. sjølve føremålet med reglane.

Saka vert lagd fram for kontrollutvalet med følgjande forslag til

innstilling:

1. Norddal kommunestyre føreset at administrasjonen etablerer slike rutiner for saksbehandling at tiltak som er i strid med reglane i plan- og bygningslova med forskrift blir følgt opp.
2. Kommunestyret føreset at administrasjonen så snart som råd legg til rette for at reglane for framtida blir følgt.

Harald Rogne
dagleg leiar

Saksnotat

Norddal kontrollutval v/SKS IKS

Att.: Harald Rogne

Tema:

Plan- og bygningslovgivningen som aktuelt tilsynsområde - spørsmål om videre fremdrift / nærmere mandat for ny saksutredning

Bakgrunn:

- nytt opptrekk i kontrollutvalgsmøte 10.09.2014, jfr. sak nr. 16/14
- utvalgets uttalte ønske om at det påny blir lagt til rette for kontrollhandlinger på dette området
- behovet for et konkretisert mandat for kontrollutvalgssekretariatet

Foreløpig forslag:

Kontrolltema: Kommunens tilsynsfunksjon og håndhevelse på byggesaksområdet

Begrunnelse / bakgrunn:

Spørsmålet om kontroll med byggesaksbehandlingen i Norddal kom opp i kontrollutvalgets møte allerede den 12.02.2010.

På utvalget sine etterfølgende spørsmål, som sekretariatet oversendte skriftlig til rådmannen for å få et klart svar, konkluderte rådmannen i brev av 01.06.2010 med følgende vage svar:

«Her er altså ikkje noko nytt regelverk som skal godkjennast; det er mangel på praktisering av gjeldande regelverk som er utfordringa!»

Etter at rådmannen deretter hadde hatt synfaring i Tafjord fremhevet han i brev av 09.07.2010 til kontrollutvalget bl.a.:

- det pågår oppdatering av kommuneplanforskriftene i forhold til campingplasser
- ingen spikertelt mv. har fått noe byggeløyve
- «pågåande prosess vil truleg ende i at enkelte av «byggverka» må

fjernast/ombyggast/brannsikrast osv.»

Han ga vidare uttrykke for at han «er elles glad for at Kontrollutvalet vil følgje opp...kommunen sitt apparat for tilsyn, handheving m.v.....»

Kontrollutvalget kunne, forståelig nok, **ikke si seg tilfreds** med ovenstående svar fra administrasjonen.

Den 10.06.2011 ble for øvrig campingforskriftene i arealdelen til kommuneplanen revidert av kommunen selv.

I denne forskriftens pkt. 6 gir kommunen seg selv en påminning om at kommunen kan «gi pålegg om utbetring og retting, i h.t. pbl. § 31-4 og § 32-3» også når det gjelder eksisterende tiltak i strid med regelverket. Forskriftene peker altså ikke bare på muligheten for å gripe inn overfor **fremtidig** arealbruk og **nye** tiltak.

I kontrollutvalgets sak 10/11, møte 18.10 2011, fremla sekretariatet følgende **tilråding** overfor utvalget:

Administrasjonen vert beden om å gjere greie for korleis ein vil prioritere kontrollen med at nåverande og framtidige midlertidige installasjonar/innretningar vert plassert i høve til regelverket.

Kontrollutvalet bed administrasjonen vurdere korleis eksisterande tiltak/byggverk av denne type kan bli vurdert, eventuelt ved at det vert sett ein frist også for desse til å søkje.»

Under behandlingen av sak 10/11 fant utvalget det imidlertid hensiktsmessig å vente med dette vedtaket, for i stedet å be om en «todeling av sakstemaet med ein del som gjeld byggesaker generelt» og søknadspåktige tiltak i Tafjord spesielt.

I intern epost av 20.10.2011 fra daglig leder til undertegnede fremkommer følgende nærmere beskrivelse av utvalgets syn, dvs. det som sekretariatet oppfattet som utvalgets retningsgivende ramme for det vidare arbeid:

«Kontrollutvalet ønskjer eit skille der Tafjord-saka blir skilt frå den generelle byggesaksbehandlinga i kommunen med kvart sitt saksnummer.

Utvalet ønskjer fokus på det faktum at det i Tafjord er eit område der kommunen sjølv er grunneigar og at dette prisipielt skil seg frå område der private er grunneigarar. Ansvaret som ligg til kommunen må kome klart fram. Utvalet ønskjer at det blir sett fokus på det ansvaret kommunen har overfor innbyggjarane i Tafjord i denne saka.»

Med basis i dette ble temaet utredet påny av undertegnede slik det fremgår i **notat av 02.04.2012**. Deretter har nok saken for kontrollutvalget stanset opp.

For å komme videre bør en etter mitt syn se på hvilke rutiner kommunen har for praktisering av sin pliktige kontroll med lovens etterlevelse. Det spesifiseres **ett konkret område**: De midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg.

Uten faste rutiner og instruksjoner for saksbehandlere, samt plan for regelmessig oppfølging i regi av disse og andre blir håndhevelsen lett vilkårlig og uten nødvendig intern rettsenhet, jfr. prinsippet om likhet for loven, i alle deler av kommunen.

For uten ovennevnte har kommunen en rekke **sanksjonsmuligheter** som står til rådighet og jeg nevner:

- Kommunen har ansvar for og plikt til å føre tilsyn med at plan- og bygningslovgivningen overholdes i kommunen, jfr. pbl. § 1-4.
- Kommunen skal gi tillatelser og føre tilsyn i alle faser i byggeprosessen.
- Etter byggesaksforskriften (§ 15-1) skal kommunen utarbeide strategidokument for tilsynet og årlig rapportere hvordan aktivitetene har vært.
- Forskriften (kap. 16) gir kommunen sanksjonsmuligheter ved overtredelser, både av foretak og privatpersoner.
- I kap. 32 angis en plikt for kommunen til å forfølge ulovligheter, idet det heter at "Kommunen skal forfølge overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven."
- Loven angir ellers mulige reaksjonsformer på ulovlig byggearbeid. Oppdages det ulovligheter, skal kommunen gripe inn og gi de pålegg som er nødvendige.
- Endring i det lovstridige kan for øvrig framtvinges i medhold av pbl §§ 32-3 – 32-9.

I ovennevnte notat av 02.04.2012 konkluderte jeg med følgende, nettopp med det for øye at saken nå skulle deles:

1. Plan- og bygningslovens bestemmelser om søknadsplikt for byggverk, jfr. plan- og bygningsloven § 20-1 synes i lengre tid overtrådt i konkrete saker i Tafjord. En konstaterer at svikten er knyttet til tiltak som skjer på kommunens egen grunn.
2. Det ser ut for at Norddal kommune uten hjemmel avstår fra å utføre de plikter som loven pålegger kommunen til å føre tilsyn og utferdige og følge opp de nødvendige pålegg i anledning sannsynlige overtredelser av plan- og bygningslovens byggesaksdel på egen grunn.

Denne konklusjonen fra 2012 kan kontrollutvalget velge å bygge videre på nå. Men personlig ser jeg imidlertid ikke behov for å dele opp kontrolltemaet i denne saken. Det er mulig at nåværende utvalg vil være enig i at en slik oppdeling bare tar fokuset bort fra kjernen i saken, nemlig de såkalte midlertidige konstruksjoner m.v.

Jeg tillater meg derfor å sette opp følgende forslag til utvalgets krav overfor kommunen:

Foreløpig forslag til krav overfor kommunens administrasjon

1.

Norddal kommune bes redegjøre for så vel rutiner som praksis når det gjelder kommunens **håndheving av søknadsplikten** nedfelt i plan- og bygningsloven § 20-1 pkt. j) som gjelder plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg.

2.

Det skal spesifikt redegjøres for hvordan unntak i byggesaksforskriftens § 4-2 pkt. b) og c) som bl.a. gjelder campingvogn er vurdert og praktisert opp mot de ufravikelige materielle krav i plan- og bygningsloven § 30-5 som **begrenser plasseringsmulighetene** for alle tiltak som faller inn under lovens § 20-1 pkt. j).

3.

Det presiseres at kommunens svar på nærværende skal omfatte **både eksisterende** og fremtidige tiltak.

I tilfelle svaret fra administrasjonen blir like lite klargjørende som i 2010, jfr. ovenfor, bør kontrollutvalget ta opp til drøfting hvilke tiltak overfor administrasjonen som kan være aktuelle å innstille på overfor Norddal kommunestyre.

Jeg antar at nærværende, samt mitt notat fra 2012 kan vedlegges ved kontrollutvalgets nye behandling av saken.

Mvh

Kjetil Kvammen
adv.

NOTAT

Til
Kontrollutvalgssekretariat: SKS IKS

Sak: Norddal kontrollutval, sak nr.: 10/11, møte 12.10.2011

Saken gjelder: Norddal kommune som grunneier i strandsona

Dato: 02.04.2012

1. Oversikt over byggesaksregelverket, jfr. tidligere notat

Notat av 22.08.2011 fra undertegnede tar for seg diverse skranker for handlefriheten i strandsona, slik disse går frem av plan- og bygningsloven, kommuneplanen, byggesaksforskriften av 2010 og reviderte forskrifter til campingplasser. Dessuten omtales kommunens kommentarer til påpekte situasjoner der lovens krav om kommunal tilsynsplikt slår inn, jfr. plan- og bygningsloven § 1-4.

Den foreløpige konklusjonen i det nevnte notatet er følgende:

- at kommunen i enkelttilfeller synes å ha overtrådt plan- og bygningslovens bestemmelser om søknadsplikt for byggverk, jfr. lovens § 20-1.
- at Norddal kommune antagelig ikke oppfyller sine tilsynsplikter og håndhever sine fullmakter til å gi og følge opp pålegg ved overtredelser

2. Vurdering av rammen for nærværende notat

2.1. Vedtaket

I sak 10/11 ga Kontrollutvalet til kjenne et ønske om deling av saken i

- en generell utredning om byggesaksbehandlingen i kommunen
- forholdet til konkrete byggetiltak i strandsona i Tafjord

2.2. Spørsmålet om generell utredning av byggesaksbehandlingen

Jeg ser det slik at det som fra min side kan gjennomgås når det gjelder det generelle er det eksisterende overbyggende regelverk i form av lovgivning og sentralt gitte forskrifter, samt kommunalt vedtatte retningslinjer m.v..

Norddal kommunes forvaltningspraksis i enkeltsaker innenfor byggesaksområdet er et omfattende felt å granske. Det vil kunne gjennomføres som en forvaltningsrevisjon (kommuneloven § 77 nr. 4). En vil da kunne få fram systematiske vurderinger av produktivitet / saksbehandling, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak. I h.t. revisjonsforskriften (§7) kan forvaltningsrevisjon omfatte kontroll av f.eks. områdene regeletterlevelse og administrasjonens saksbehandling.

Jeg antar at nærmere eventuelle vurderinger omkring dette kan inngå i utvalgets **plan for forvaltningsrevisjon** p.g.a. omfanget, dersom ytterligere informasjon ønskes. Jeg vil imidlertid nedenfor gi en del generelle føringer til en slik mulig bestilling.

2.3. Konklusjon

Rammen for nærværende notat vil derfor i hovedsak dreie seg om de konkrete og tidligere bakenforliggende forhold i Tafjord. Imidlertid vil det kunne gis en del generelle synspunkter som følger nedenfor:

3. Generell byggesaksbehandling

3.1. Overordnet mål for virksomheten

Plan- og bygningsmyndigheten yter lovpålagte tjenester innen byggesaksbehandling og plan- og delesaksbehandling. Saksbehandlingen skal bidra til å sikre samfunnsinteressene og samtidig føre til økt kvalitet på byggearbeidene. Den skal legge til rette for at arealbruk og bebyggelse blir til størst mulig gagn for den enkelte og samfunnet.

3.2. Målsetting for kontroll på området

Hovedforhålet bør være å avkare om det er tilfredsstillende styring og kontroll med byggesaker i Norddal, herunder at saker avgjøres på et betryggende grunnlag og innenfor gitt regelverk.

Det innebærer i hovedsak å se etter om etablerte interne retningslinjer og styring kan sikre:

- Effektiv saksbehandling innenfor lovsatte og akseptable frister
- God kvalitet i den løpende byggesaksbehandlingen
- Likebehandling av innbyggerne i Norddal kommune
- At kommunen oppfyller sitt ansvar for å føre tilsyn og utføre behandling av ulovlige byggesaker

Vurdering av kommunen som forvaltningsmyndighet etter plan- og bygningsloven vil femne om et relativt stort felt og vil falle utenfor. Enkelte plan- og delesaker kan imidlertid inngå i en byggesak og bør da vurderes sammen med denne.

3.3. Kommunens tilsynsansvar

Kommunen har ansvar for og plikt til å føre tilsyn med at plan- og bygningslovgivningen overholdes i kommunen, jf. pbl § 1-4.

Selv om pbl § 1-4 er formulert som en skal-regel, er den formulert for generelt til å angi omfanget av kommunens plikt til å føre tilsyn. Loven har ingen egen regel om tilsyn etter at bygningskontrollen ble redusert ved lovendringen i 1997. Det er derfor i noen grad opp til kommunene selv å bedømme omfanget og intensiteten i tilsynet i forhold til kapasitet og kompetanse. I NOU 2004:22 anbefaler departementet at kommunene vanligvis bør føre tilsyn i ca. 10 % av sakene.

Pbl § 25-1 i byggesaksdelen gir hjemmel for at konkrete tiltak kan undergis uavhengig kontroll med rett for myndigheten til enhver tid å inspisere tiltaket. Dette for å forebygge og hindre feil i byggeprosessen ved å påse at ansvarlige foretak har og etterlever rutiner og systemer som sikrer gjennomføring i samsvar med loven.

3.4. Saksbehandling i byggesaker

3.4.1. Kort om generelle plikter, oppgaver

Den 1. juli 2010 trådte den nye plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter (FOR-2010-03-26-488) i kraft, og 1. juli 2011 trådte nye endringer i kraft.

Kommunen skal gi tillatelser og føre tilsyn i alle faser i byggeprosessen

- søknadsfasen - se etter at tiltaket ikke strider mot de ytre rammer og de overordnede krav til tekniske rammebetingelser
- samordningsplikt - der det kreves tillatelse el. samtykke fra annen myndighet
- rammebetingelser - hovedansvar for kontroll av detaljerte tekniske rammebetingelser er lagt på tiltakshavers fagkyndige medhjelpere

Til enkle tiltak kan det være knyttet søknad som er i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven, det foreligger kanskje heller ikke protester fra naboer og det er heller ikke nødvendig å hente inn tillatelse, samtykke eller uttalelse fra annen myndighet, jfr. SAK- forskriften § 14.

Ettrinnsøknader gjelder mindre tiltak der prosjekteringsomfanget er lite og rammebetingelsene uproblematisk. Rammesøknader gjelder større og mer kompliserte tiltak. Prosessen blir da delt med en søknad om rammetillatelse, og deretter en søknad om igangsettingstillatelse.

3.4.2. Saksbehandlingsfrister

Fristene er direkte regulert i plan- og bygningsloven og forskrift (av 24.06.2003 nr 749) om saksbehandling og kontroll i byggesaker (saksbehandlingsforskriften/SAK). Plan- og bygningsloven og SAK § 23 nr 1 d) pålegger kommunen å behandle søknader snarest, og senest

innen tolv uker. I spesielle tilfeller kan kommunen forlenge fristen. Plan- og bygningsloven gir kommunen en tre ukers frist på å behandle enkle tiltak. SAK § 24 gir nærmere regler om hvordan tidsfristene i gjeldende lov og forskrift skal beregnes.

3.5. Generelt om kommunens tilsyn

3.5.1. Plan, rapport, sanksjonsmuligheter

Etter byggesaksforskriften (§ 15-1) skal kommunen utarbeide **strategidokument** for tilsynet og årlig **rapportere** hvordan aktivitetene har vært.

Forskriften (kap. 16) gir kommunen **sanksjonsmuligheter** ved overtredelser, både av foretak og privatpersoner. Overtredelsens alvorlighetsgrad, sannsynlighet for bevisst overtredelse, gjentakelser, om overtredelsen bidrar til økonomisk gevinst, er gjort av profesjonelle aktører, m.v. er av betydning ved utmåling av **overtredelsesgebyr**.

I gitte tilfeller, f.eks. ved miljøkriminalitet, plikter kommunen å varsle påtalemyndigheten (§ 16-3).

3.5.2. Tilsynsvirksomheten

Formålet med tilsynet i byggesaker er å forebygge feil i byggeprosessen ved å påse at de ansvarlige foretakene har og etterlever rutiner og system som sikrer at byggesaker gjennomføres i samsvar med plan- og bygningslovgivningen.

Det er ulike former for tilsyn i byggesaker. Ett av områdene gjelder tilsyn med ulovligheter, dvs tilsyn med tiltak som ikke er omsøkt. En annen form for tilsyn er foretakstilsynet.

Foretakstilsyn innebærer:

- tilsyn med ansvarlig søker: Tilsynet gjelder byggesøknaden og fokuserer på eventuelle mangler ved denne
- tilsyn med prosjektering: Tilsynet etterspør om kontrollfunksjonen fungerer
- tilsyn med utførelse: Tilsyn av om tiltaket utføres i samsvar med tillatelsen og slik det er prosjektert

Saksbehandlere i kommunen utfører et visst tilsyn ved behandling av saker ved å kontrollere at en byggesøknad inneholder søknad om ansvarsrett for tiltaket og at ansvarlig søker innehar sentral godkjenning. Firma som ikke har sentral godkjenning må søke kommunen om lokal godkjenning før de får ansvarsrett. Slik søknad må sendes inn for hver byggesak. Kommunens tilsyn avgrenser seg til kontroll av søknader og at godkjenning foreligger.

Gjennom ansvarsretsreglene i plan- og bygningsloven overlates et omfattende ansvar til de som er aktørene i en byggesak. Ansvaret er basert på tillit og erklæringer. Det er derfor helt nødvendig at kommunen ved sitt tilsyn påser at regelverket følges.

Staten bygningstekniske etat er en fagetat med særlig ansvar for oppfølging av dette saksområdet, med anbefalinger og informasjon. Etaten har gitt ut veiledninger med råd og anbefalinger på tilsynsområdet, bl.a. melding HO-1/2004 som er en temaveileder med tittelen "*Tilsyn i byggesak*".

I punkt 3 i veilederen er planlegging og organisering av tilsyn beskrevet. Det fremheves som avgjørende at tilsynsarbeidet må planlegges årlig og at planen evalueres ved årets slutt. Veilederen nevner også en del områder planen bør inneholde.

3.6. Oppfølging av ulovlig byggearbeid

3.6.1. Hjemmel til å påpeke, krav om hjemmel for å avstå

Pbl § 1-4 pålegger kommunene å føre tilsyn med at plan og bygningslovgivningen overholdes, og i kap. 32 angis en **plikt** for kommunen til å forfølge ulovligheter, idet det heter at

"Kommunen skal forfølge overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven."

Loven angir ellers mulige reaksjonsformer på ulovlig byggearbeid. Oppdages det ulovligheter, skal kommunen gripe inn og gi de pålegg som er nødvendige.

Loven gir kommunen et bredt spekter av sanksjonsmuligheter for å kunne forfølge overtredelser. Det tas hensyn til grad av eventuell uaktsomhet, forholdets grovhet og mulige fordeler av overtredelsen.

Finner plan og bygningsmyndighetene at overtredelsen er "**av mindre betydning**", kan det avstås fra å forfølge ulovligheten med sanksjoner. En antitetisk tolkning vil da bety at forhold som ikke er bagatellmessige alltid skal forfølges.

Endring i det lovstridige kan for øvrig framtvinges i medhold av pbl §§ 32-3 – 32-9:

- krav om stans (jf fvl § 17), opphør av ulovlig bruk, fjerning eller retting
- tvangsmulkt, forelegg og overtredelsesgebyr
- eventuell politianmeldelse av forholdet, jf. pbl. § 32-9.

Den nye någjeldende plan- og bygningsloven er i følge forarbeidene ment å å forbedre og skjerpe reglene om oppfølging av ulovligheter (Ot.prp. nr 45 (2007-2008)). Reglene er søkt innrettet slik at de gir en mest mulig effektiv oppfølging samtidig som rettssikkerheten ivaretas.

3.6.2. Kunnskap om overtredelsen

Kommunen kan bli kjent med ulovligheter på flere måter. Innbyggere kan melde fra, eller forhold kan oppdages gjennom egne observasjoner og tilsyn. Når det registreres eller meldes om ulovlig byggearbeid eller lignende, skal kommunen uten ugrunnet opphold behandle saken og fatte vedtak, jfr. forvaltningsloven § 11 a. Enhver melding skal registreres og det skal undersøkes om den bør følges opp. Det krever betydelige ressurser å følge opp slike saker og kommunens ressurser er begrenset. Noen saker må derfor nedprioriteres og/eller utkvitteres med begrunnelse

at forholdet er ubetydelig. Plan- og bygningsloven fastsetter ingen absolutte krav for hvordan det skal reageres på ulovligheter.

Det er naturlig at kommunen har vedtatt **saksbehandlingsprosedyrer** for oppfølging av ulovligheter i byggesaker. Departementet har utgitt veiledninger.

Målet må være å unngå at saker eventuelt går over en rekke år uten at det blir gitt pålegg eller sanksjoner, selv om det gjentatt blir klaget og konstatert ulovlige forhold.

4. Spørsmål vedrørende tiltak i strandsona i Tafjord

4.1. Tidligere kommunalt engasjement

I 1984 ble det gjennomført reguleringsendring av område for svømmebasseng, med endring fra industri- til friområde sammen med naustområdet, "slik at strandlinja vert fri". Bakgrunnen var at Tafjord Kraftselskap, som konsesjonsforutsetning for utbygging av kraftverket Tafjord 5, forpliktet seg til å bekoste bygging av svømmebasseng og skaffe nødvendig grunn til dette.

Kommunestyret vedtok den 10.04.1986 å ekspropriere areal, inklusive strandlinje og sjøgrunn, til småbåthavn og friområde av 8 forskjellige bruk/grunneiere i Tafjord, jfr. **vedlagte** kopi av oreigningskart av 20.01.1986.

Kommunen sto som saksøker i ekspropriasjonssaken og var blitt enig med kraftselskapet om plasseringen av bassenget og ekspropriasjon av arealet til friområde, svømmebasseng og småbåthavn.

4.2. Dagens eierforhold i grunnen, festeforhold, m.v.

Som **vedlagte** kart viser ligger de aktuelle arealer innenfor gnr. 37 bnr. 142 og festenr. 1 under gnr. 37 bnr. 143.

Som eier av nr. 37 bnr. 142 er i grunnboka registrert Tafjord Kraftselskap.

Gnr. 37 bnr. 143 **eies av Norddal kommune** som ved leieavtale tinglyst 20.01.2005 leide området bort til drivere campingplass. Det er opplyst at disse gikk konkurs den 02.02.2012.

Festenr. 1 er fradelt som feste og Norddal kommune har hjemmel til grunnen. Festekontrakt ble inngått med driverne av campingplassen for 30 år, tinglyst 18.01.2005.

Det er ikke undersøkt hvilke virkninger konkursbehandlingen har eller vil få for eiendommene.

4.3. Vurderinger

4.3.1. Eierforholdenes betydning

De byggverk som er vurdert opp mot regelverket om søknadsplikt står på kommunal grunn som er ervervet ved ekspropriasjon fra private grunneiere.

Ekspropriasjon som ervervsmåte, samt de klare formål det ble ekspropriert til fordel for, legger i alle fall etisk sett, visse bånd på kommunens handlefrihet. Med det menes at kommunen, i egenskap av grunneier, bør bestrebe seg på å innrette bruken av arealet etter forutsetningene for oreigninga.

Overfor kommunen som grunneier kan kontrollorgan og andre etterspørre hvordan kommunen forvalter sine eiendommer, herunder friarealer og strandsoner.

Kommunen har en dobbelt rolle, på den ene side som offentlig myndighet innenfor plan- og bygningsloven, og som den myndighet som samtidig er satt til å overvåke og iverksette sanksjoner mot overtredelser av loven. På den annen side er kommunen grunneier som er undergitt de samme rettsreglene, også m.h.t. ansvar, for sin eiendom som private borgere.

Ikke minst p.g.a. den signaleffekt og fokusering som kommunens opptreden gjerne medfører, bør kommunen som grunneier ha et ryddig forhold til de krav som man er satt til å gjennomføre hos private. Håndheving av et regelverk blir problematisk dersom kommunen selv ikke etterlever det.

4.3.2. Innretninger ved campingplassen

Kontrollutvalget har reist spørsmål om kommunens håndtering av spikertelt m.v.. Disse må i forhold til regelverket bli å anse som permanente bygg.

Den nordligste og senest oppførte/plasserte camping-innretningen synes å komme i konflikt med forbudet i pbl. § 30-5 da den er plassert nær både elva og strandsona og delvis inn på det naturlige vegarealet / adkomsten mot moloen. Det bringes i erindring at etter § 30-5 må campingvogner ikke

- "plasseres slik at de hindrer allmenn ferdsel eller friluftsliv, eller på annen måte fører til vesentlig ulempe for omgivelsene...."

Det kan se ut som om dette forbudet er overtrådt. Oppføringer/plasseringer opplyses ellers å ha foregått i periode med generelt byggeforbud.

Det er samtidig grunn til å minne om lovens § 1-8 som setter forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag.

5. Konklusjon

1. Plan- og bygningslovens bestemmelser om søknadsplikt for byggverk, jfr.

plan- og bygningsloven § 20-1 synes i lengre tid overtrådt i konkrete saker i Tafjord. En konstaterer at svikten er knyttet til tiltak som skjer på kommunens egen grunn.

2. Det ser ut for at Norddal kommune uten hjemmel avstår fra å utføre de plikter som loven pålegger kommunen til å føre tilsyn og utferdige og følge opp de nødvendige pålegg i anledning sannsynlige overtredelser av plan- og bygningslovens byggesaksdel på egen grunn.

Sykkylven, 02.04.2012

Kjetil Kvammen
advokat

VEDLEGG: - Oreigningskart av 20.01.1986.
- Diverse kartmateriale som viser Tafjord Camping og utstrekning av Tafjord
Hamn

NOTAT

Til
Kontrollutvalgssekretariat: SKS IKS

Sak: Norddal kontrollutval, sak nr.: 07/11, møte 08.07.2011

Saken gjelder: Byggesaksprosess i Norddal kommune

Dato: 22.08.2011

1. Bakgrunn, spørsmålsstilling, jfr. Kontrollutvalgets vedtak

I saksutredning 29.06.2011 har sekretariatet for Kontrollutvalget redegjort for bakgrunn og diverse historikk. Til bruk for utvalgets behandling var det innhentet uttalelser fra kommunen. Når saken nå tas opp for videre arbeid, ligger det implisitt at utvalget ikke er tilfreds med disse orienteringene fra rådmannen, jfr. brev av 01.06. og 09.07.2010 fra kommunen, jfr. nærmere nedenfor.

Spørsmålene som er oppe til undersøkelse og vurdering kan stilles generelt, selv om den konkrete problemstilling gjelder dagens bruk av strandsona ved elva og sjøen på friområde nær campingområdet i Tafjord tettsted. Spørsmålsstillingen ligger i hovedsak på to plan:

- hvilke rettsregler gjelder for etablering av mer eller mindre permanente/stasjonære boenheter i strandsonen i Tafjord ?
- har Norddal kommune som arealplan- og bygningsmyndighet håndtert dette på den måte som gjeldende lovregler foreskriver, både hva angår saksutredning, vedtak og evt. oppfølging ?

I sak 07/11: "Om byggeløyver i Norddal kommune", vedtok Kontrollutvalget følgende:

"Kontrollutvalet ber kontrollutvalsekretariatet føreta ei undersøking av kommunen si byggesaksbehandling og handtering av byggeløyve relatert til dette konkrete prosjektet"

2. Forholdet til kommuneplanen, kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel fastsetter fremtidig arealbruk. Arealdelen er bindende for nye tiltak og for utvidelser, jfr. pbl. § 1-6. Kravet til byggeløyve følger av loven. Den nye plan- og bygningsloven viderefører her det som gjaldt tidligere.

Norddal kommunestyre vedtok i sak 39/11 den 04.07.2011 reviderte forskrifter for kommuneplanen 2007 – 2018. Her inngår reviderte forskrifter for campingplasser, revidert 20.06.2011. Ny plan går foran eldre, pbl. § 1-5. Det vises til vedlegg til nærværende notat.

I kommunedelplan Tafjord er arealene på østsida av nedre del av Tafjordelva angitt som friområde (grønnstruktur).

Dette er elementer som berøres i nærværende sakskompleks idet det hevdes at disse formålene, som det i sin tid ble ekspropriert til, ikke oppfylles. Dette kan igjen lede til uheldige signalvirkninger, ikke minst overfor de private som måtte avstå sentralt areal under tvang.

Det er grunn til også å nevne at planen unntar betydelige areal fra rettsvirkning. Det betyr at planen alene ikke kan anvendes som et rettskrav for eller mot borgerne (retningslinjene pkt. 3.2.) Dette gjelder alle sjøområda og byggeområdet mellom kote 0 og så langt opp som flodbølge fra naturhendelser forventes å gå. Dermed er store arealer i strandsona unntatt fra planen og skal få sin arealbruk avgjort av Miljøverndepartementet.

3. Plan- og bygningslovens krav

3.1. Endringer i lovregimet

Ny lov og nye forskrifter er relativt nylig trådt i kraft på flere områder.

- Plan- og dispensasjonsreglene i loven ble satt i kraft fra 01.07.2009.
- Byggereglene med nye forskrifter trådte i kraft 01.07.2010.

Innholdet er omstrukturert og fokus endret. Dette har betydning for praktiseringen av planlegging, kontroll, bygging og byggesaker fremover.

Overgangsreglene vil virke i kort tid. En ny byggesaksforskrift, SAK10, har erstattet tidligere saksbehandlings- og godkjenningforskrift. Det nye kan sammenfattes under stikkordene kvalitetssikring, kontroll, tilsyn og sanksjoner. Regler om søknad og dokumentasjon er endret.

Ny teknisk forskrift, TEK10, er endret for å følge byggeprosessen. Kravet til universell utforming er innarbeidet i de fleste deler / bestemmelser

3.2. Forholdet til kommuneplan

Etter plan- og bygningsloven §11-9 kan kommunen, uavhengig av arealformål, "vedta bestemmelser til kommuneplanens arealdel om

- miljøkvalitet, estetikk, natur, landskap og grønnstruktur, herunder om midlertidige og flyttbare konstruksjoner og anlegg." (§ 11-9 nr. 6).

3.3. Søknadsplikt – når er tiltakshaveren etter loven pålagt å søke ?

I plan- og bygningsloven § 20-1 fremgår hvilke tiltak "som krever søknad og tillatelse".

I utgangspunktet gjelder dette ikke bare ordinære byggverk, men bl.a. også

- plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg" (§20-1 pkt. j))

Enkelte søknadspårligtilte tiltak kan tiltakshaver forestå selv, uten at det stilles krav om ansvarlige foretak. Det fremgår av § 20-2 pkt. c) at dette bl.a. gjelder

- midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg som nevnt i §20-1 første ledd pkt. j) og som ikke skal plasseres for lengre tidsrom enn 2 år

Tiltak som ikke krever søknad og tillatelse er

- "midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg" (jfr. § 20-1 første ledd pkt. j)

når det midlertidige tiltaket "ikke skal stå lengre enn 2 måneder." (§ 20-3 tredje ledd).

Dette sistnevnte unntaket for krav til tillatelse kan departementet regulere nærmere. Det er gjort i forskrift nr. 488 (F26.03.2010) (Byggesaksforskriften) som delvis er trådt i kraft. En type "tiltak" som forskriften unntar fra byggesaksbehandling er således

- plassering av campingvogn på campingplass (Byggesaksforskriften § 4-2 pkt c))

Men det kan nevnes at pbl. § 30-5 vil likevel gjelde. Etter denne bestemmelsen gjelder følgende for campingvogner:

- de "må ikke plasseres slik at de hindrer allmenn ferdsel eller friluftsliv, eller på annen måte fører til vesentlig ulempe for omgivelsene...."

3.4. Forholdet til plan- og bygningsloven av 1985 og tidligere forskrift

Reglene om "midlertidige eller transportable bygninger" mv. fremgikk da av §§ 85 jfr. 93.

Bestemmelsene er opphevet og tidligere "Unntak for midlertidige eller transportable tiltak" i forskrift (F24.06.2003 nr. 749 om saksbehandling og kontroll i byggesaker) gjelder heller ikke lenger. I medhold av § 6 i denne tidligere forskriften kunne "campingvogn på campingplass" som kun skulle stå "inntil fire måneder" plasseres eller settes opp uten melding og/eller kommunalt samtykke.

Dersom det midlertidige skulle stå lenger enn 4 måneder, skulle det meldes og kunne ikke plasseres før kommunen hadde gitt samtykke.

4. Nærmere om byggesaksforskriftens krav (forskrift F26.03.2010 nr. 488)

Det har i ulike kommuner vist seg som en utfordring å sondre mellom mobile og faste installasjoner, sett i forhold til plan- og bygningsloven. Både Kommunal- og regionaldepartementet og Sivilombudsmannen har uttalt seg til disse fortolkningsspørsmålene. Jeg kan oppsummere noe fra disse:

4.1. Tidligere regler

Dersom en "campingvogn" påmontert hjul ikke var større enn 40 m² så kunne den ikke skyte seg inn under pbl. § 85 som transportabel konstruksjon dersom det måtte semitrailer til for å flytte "campingvognen". Den måtte da anses som en bygning som altså var omfattet av søknadsplikten i pbl. §§ 85 jfr. 93. Dette ble altså avgjort etter en vurdering av innretningens egnethet nå det gjaldt størrelse og "mobilitet", dvs. flyttemulighetene av innretningen.

Sivilombudsmannen vurderte på sin side byggesaksreglene for campingvogner og bobiler, oppstilt på campingplass, opp mot hvor lenge campingvognene var ment å bli stående. Står de lenge nok, blir det på ett eller annet tidspunkt ikke lenger naturlig å karakterisere dem som "midlertidige innretninger". Da ville søknadsplikten inntre etter § 93. Selv om et fortelt og demonterbare tilbygg til campingvogn i utgangspunktet er en transportabel konstruksjon, så er den ikke transportabel dersom den ikke kan medtas / medflyttes uten betydelige inngrep i konstruksjonen. Slik vil de såkalte spikertelt oftest bli bedømt. De er altså ikke "midlertidige transportable bygninger" fordi de ikke er konstruert / laget med tanke på at de skal flyttes.

Der er videre forvaltningsuttalelse (H-09/05) om at grensen for hva som kan anses for "midlertidig" går ved 2 år.

4.2. Nærmere om det tidligere unntaket i 2003-forskriften for byggesaksbehandling

Unntak gjaldt for plassering av campingvogn på campingplass, jfr. ovenfor. Utgangspunktet var da at midlertidige / transportable innretninger kunne plasseres inntil 4 måneder. Men skulle de stå lengre, måtte det søkes og kommunen gi samtykke, før plassering skjedde.

Men gitt at man var innenfor dette, så var tiltakshaver fritatt for å søke dersom forteltet eller innretningen utfra konstruksjonen kunne anses som midlertidige og transportable, dvs. beregnet på enkelt å kunne bli flyttet.

Spikertelt fremstår imidlertid som i stor grad plassbygde med tanke på varighet, uten at konstruksjonen er slik at de lett kan flyttes. Derfor er dette ikke midlertidig eller transportabelt og det må både meldes og byggesaksbehandles.

4.3. Någjeldende plan- og bygningslov (fra 01.07.2010)

Det nevnes for ordens skyld at kommunen ikke har kompetanse til å vedta at loven på nedenstående punkter ikke skal gjelde.

Det er etter loven ikke lenger et spørsmål om innretningen er transportabel. Det er kun et spørsmål om hvorvidt tiltaket er midlertidig eller ikke, jfr. § 20-2. Dette burde forenkle vurderingskriteriene et stykke på veg.

Spørsmålet blir altså hvor lenge plasseringen skal vare. Er dette mer enn 2 år, er det tale om permanente tiltak etter plan- og bygningsloven § 20-1, jfr. ovenfor.

Et "spikertelt" vil enten falle inn under lovens § 20-1 første ledd pkt. a) (permanent) eller j) (midlertidig) alt etter på hvilken måte installasjonen / innretningen er forankret. Dermed vil oppsettingen av det i utgangspunktet uansett være undergitt søknadsplikt og kreve tillatelse fra kommunen.

Unntaket er dersom det ikke skal stå lengre enn 2 måneder. I så fall vil et spikertelt være midlertidig og dermed i tillegg være unntatt fra søknadsplikt, jfr. § 20-3 tredje ledd (jfr. pkt. 3.3. ovenfor).

2 måneders-regelen gjelder for øvrig alle midlertidige tiltak, uansett størrelse, omfang m.v.

Planer har normalt ikke rettsvirkning for midlertidige tiltak, dvs. tiltak inntil 2 år. Norddal kommune kan regulere plassering av flyttbare konstruksjoner, jfr. pbl. § 11-9 nr. 6.

5. Reviderte forskrifter for campingplasser

De nye forskriftene ble vedtatt i kommunestyret 04.07.2011. I disse angis bl.a. krav om reguleringsplan for nye campingplasser, utforming av disse og hvilke konstruksjoner og anlegg som skal være tillatt.

I pkt. 4 er det oppstilt søknadsplikt av bl.a. "faste konstruksjonar som...spikertelt/fortelt, osv." Dette betyr at forskriften fastslår at spikertelt ikke er midlertidig konstruksjon.

Tekniske krav er angitt i pkt. 5.

Forholdet til "Eksisterande situasjon" er beskrevet i pkt. 6. Det heter her at kommunen "kan...gi pålegg om utbetring og retting" der eksisterende tiltak er i strid med plan- og bygningsloven og forskrifter. Det fokuseres dernest på sikkerhet i forhold til brann.

6. Byggeløyver - byggeaktivitet på campingplasser

Kontrollutvalget har reist spørsmål om kommunens håndtering av spikertelt m.v. som altså må bli å anse som permanente bygg.

6.1. Faktiske opplysninger

Det er opplyst at kommunestyret den 22.11.1984 vedtok å ekspropriere område ved sjøen i Tafjord. Kommunen fikk som ledd i dette i 1991 hjemmel til grunnen. Gnr. 37 bnr. 143 feste nr. 1 ble i 2005 bortfestet på 30 år til Tafjord Båthavn DA, org.nr.: 857 113 462 for kr. 4.000 pr. år. (Selskapet med delt ansvar ble slettet i Enhetsregisteret den 18.11.2006.) Tilstøtende landareal som inngår i havneområdet har i kommunedelplanens arealdel grønnstruktur som arealformål, med underformål friområde. Det er ikke utarbeidet reguleringsplan i området.

Innenfor grensene angitt som feste nr. 1 ligger flytebrygger. Strandlinja mot syd og vest er tatt i bruk for campingvogner med spikertelt og plattinger og innretningene fremstår som permanente.

Den nordligste og senest oppførte/plasserte camping-innretningen synes å komme i konflikt med forbudet i pbl. § 30-5 da den er plassert nær både elva og strandsona og delvis inn på det naturlige vegarealet / adkomsten mot moloen. Det bringes i erindring at etter § 30-5 må campingvogner ikke

- "plasseres slik at de hindrer allmenn ferdsel eller friluftsliv, eller på annen måte fører til vesentlig ulempe for omgivelsene...."

Det kan se ut som om dette forbudet er overtrådt. Oppføringer/plasseringer opplyses ellers å ha foregått i periode med generelt byggeforbud.

Det er samtidig grunn til å minne om lovens § 1-8 som setter forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag, idet det heter i bestemmelsen:

- "I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser."

Spikertelt på campingplasser skal ikke registreres i matrikkelen. Meldingsbegrepet i plan- og bygningsloven er tatt bort og det medfører at alt i utgangspunktet blir søknadspiktig. Spikertelt utenfor campingplasser behandles etter plan- og bygningsloven som fritidsbygg.

6.2. Kommuneadministrasjonens kommentarer

I brev av 09.07.2010 til Kontrollutvalet opplyser rådmann Stig Holmstrøm at "Ingen spikertelt/takoverbygg/plattingar i kommunen har fått noko byggeløyve...". Rådmannens uttalelse i dette brevet stadfester ellers at kommunen vil "ha generelt fokus, framfor å ta opp enkeltsaker som meir eller mindre tilfeldig dukkar opp."

Sammenholdt med en henvisning til ressursituasjonen når det gjelder kontroll, etterlater dette inntrykk av at byggesaksregelverket i loven ikke aktes fulgt opp løpende av kommunens administrasjon. Det kan vurderes som noe betenkelig.

I følge rådmann Stig Holmstrøm er 3 campingvogner m/spikertelt oppsatt utenfor havneområdets grenser hvorav 2 "har stått der i årevis". Dette uttaler rådmannen på basis av besiktigelse som bl.a. han opplyser å ha gjennomført på stedet. "Havneområdets grenser", dvs. hvilken del av festenr. 1 som tilhører havna, er det ikke gitt nærmere opplysninger om.

I brev av 01.06.2010 til Kontrollutvalget opplyser rådmann Stig Holmstrøm at det er "vedtatt reguleringsføresegner for campingplassar". Rådmannen sikter her antagelig til kommuneplanens forskrifter for campingplasser, uten å være helt nøyaktig i begrepsbruk. Det vesentlige for Kontrollutvalgets nåværende spørsmål er imidlertid rådmannens egen opplysning om at "det er mangel på praktisering av gjeldande regelverk som er utfordringa!". Samtidig opplyser rådmannen at han for sin del ikke ser behov for andre tiltak enn å få på plass forskriftene, idet "ein må ha som utgangspunkt at folk flest held seg til lov og regelverk som gjeld". Det er naturlig at administrasjonssjefens svar og holdninger på dette punkt ikke er tilfredsstillende for Kontrollutvalget.

6.3. Kommunens tilsynsplikt m.v. etter loven

I brev av 18.06.2010 til Norddal kommune har Kontrollutvalget varslet oppfølging av kommunens plikter etter plan- og bygningsloven § 10-1, någjeldende § 1-4 som lyder:

- *Plan- og bygningsmyndighetene skal utføre de oppgaver som de har etter denne lov med tilhørende forskrifter, herunder påse at plan- og bygningslovgivningen overholdes i kommunen.*
- *Plan- og bygningsmyndighetene skal samarbeide med andre offentlige myndigheter som har interesse i saker etter plan- og bygningsloven og innhente uttalelse i spørsmål som hører under vedkommende myndighets saksområde.*
- *Finner noen som utfører offentlig besiktigelse, forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, skal vedkommende snarest melde forholdet til plan- og bygningsmyndighetene.*

Ved en lovendring i 1993 ble kommunestyret gitt ansvar for oppgaver som tidligere var lagt til bygningsrådet.

Pålegg skal i utgangspunktet rettes mot den som er nærmest til å bære ansvar for en mulig overtredelse av lov eller forskrift. Grunneiere og rettighetshavere til arealer (fester) kan derfor også tilstiles pålegg dersom disse overtrer bindende arealplaner mv. Ansvar ligger således ikke bare hos den som utfører (tiltakshaver). Det kan også påhvile den som lar utføre et tiltak uten tillatelse. Det betyr at også grunneier eller bortleier av areal også kan komme i ansvar fordi vedkommende lar bruke byggverk, konstruksjon eller areal uten nødvendig tillatelse etter loven.

Bestemmelsens første og andre ledd slår fast plan- og bygningsmyndighetenes hovedoppgaver i plan- og byggesaker. Dette gjelder f.eks. søknadspliktige tiltak. Bestemmelsen klargjør at kommunen som planmyndighet også har et selvstendig ansvar for å påse at planer følges opp.

Kommunen skal følge opp tiltak og virksomhet ikke kan gjennomføres i strid med bindende arealplaner med bestemmelser uten at det først er søkt om og gitt dispensasjon. Det heter videre i forarbeidene til plan- og bygningsloven § 1-4:

- *Videre kan og skal slike arbeider, tiltak og virksomhet, når de er i strid med arealformål og bestemmelser i bindende arealplan, også følges opp av kommunen som planmyndighet etter bestemmelsene om straffeansvar og ulovlige byggearbeid mv. i gjeldende lov kapittel XVIII og XIX. Det nærmere innholdet framgår av enkeltbestemmelsene i loven. (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008)).*

Også i lovens byggesaksdel er kommunen tillagt ansvar for tilsyn:

I § 25-1 heter det bl.a. om "Tilsynsplikt":

- *Kommunen har plikt til å fore tilsyn i byggesaker med at tiltaket gjennomføres i samsvar med gitte tillatelser og bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.*

Byggesaksforskriften gir regler om kommunens tilsyn. Kommunen har bl.a. plikt til utarbeide strategi (§ 15-1) og tilsynsrapporter § 15-2) i den enkelte sak.

7. Konklusjon

1. Mye taler for at plan- og bygningslovens bestemmelser om søknadsplikt for byggverk, jft. plan- og bygningsloven § 20-1 er overtrådt i konkrete saker som til like er kjent for kommunens administrasjon.
2. Det ser ut for at Norddal kommune ikke oppfyller de plikter som plan- og bygningsloven pålegger kommunen til å føre tilsyn og utferdige og følge opp de nødvendige pålegg i anledning sannsynlige overtredelser av plan- og bygningslovens byggesaksdel. I mangel av snarlig endret praksis kan det være naturlig å drøfte konsekvenser av at loven på dette punkt er satt til side.

22.08.2011

Kjetil Kvammen
advokat

VEDLEGG: - Kommunedelplan Tafjord, arealdel, 2008-2020, godkjent 2011
- Kommeplanens arealdel: Reviderte føresegner til campingplassar, revidert 20.06.2011
- Diverse kartmateriale som viser Tafjord Camping og utstrekning av Tafjord Hamn
- Dokument tilhørende sak 039/11 i kommunestyret 04.07.2011
- Diverse utdrag fra plan- og bygningslovgivningen, samt tilhørende forskrifter

**SUNNMØRE
KONTROLLUTVÅLSEKRETARIAT IKS**

Kontrollutvalet i
Norddal kommune

Dato: 13.10.2015

**SAK 14/15
KLAGE PÅ UTVIDING AV JEMTEGÅRD FERIESENTER - SLUTTBEHANDLING**

Som vedlegg følger:

- Brev frå Ann Mari og Håvard Sunde datert 22.03.2011 og 28.03.2014
- Brev til innehavarane av Jemtegård Feriesenter datert 13.05.2015
- Brev til Håvard og Ann Mari Sunde datert 13.05.2015
- Brev til Norddal kontrollutval datert 16.06.2015

Saka vart første gong behandla i kontrollutvalet i sak 05/15 den 18. mai 2015. Av den saka går fram at det har vore klaga på utviding av campingplass i 2011 og 2014 og at dei ikkje får svar frå kommunen på sine klager. Rådmannen var tilsades i dette møtet for å orientere. Kontrollutvalet fatta slikt samrøystes vedtak:

Kontrollutvalet ber om å få opplyst årsaka til det seine svaret og at saksbehandlinga tok so lang tid.

Kort tid etter dette møtet i kontrollutvalet kjem det brev frå kommunen med forklaring på kvifor det har teke so long tid før svar har blitt gitt. Følgjande går fram av brevet:

Vi har inga god forklaring på kvifor det berre har vorte sendt ut førebels svar i saka fram til 13.05.15. Vi kan ikkje gjere anna enn beklage dette.

For framtida vil vi måtte ha større fokus på sakshandsamingssystemet sine samleboksar for restanse og forfall. Alle sakshandsamarar må følgje opp dette systemet endå betre i framtida.

Med dette brevet har kommunen erkjent rutinesvikt og det blir gitt klar tilbakemelding om at rutinane skal betrast.

På bakgrunn av ovanstående legg ein saka fram for kontrollutvalet med forslag om slikt

v e d t a k:

1. Kontrollutvalet føreset at rutinane blir skjerpa når det gjeld svarfristar på mottekne brev, jf. forvaltningslova § 11.

2. Kontrollutvalet tek forøvrig saka til orientering.

Harald Rogne
dagleg leiar

Klage på utvidinga av Jemtegård feriesenter

Oss vil med dette klage på at vår nabo utvidar sin campingplass utan att oss er informert eller varsla om dette. Området frå gardstunet til gnr6 bnr2 og ned mot elva, og som er kloss i vår eigedom gnr.6 bnr.1.

Vegen fram til Jamtegården har tidlegare vore ein av grunnane til at naboar i heile grenda har hatt problem med å akseptere utviding av denne campingen. Vegen var eit tema som var oppe til diskusjon då Jemtegård feriesenter søkte om å få godkjent reguleringsplan for eit anna område. Det faste utvale for plansaker 18,02,2003.konkludert då med at vegforholda skulle takast opp som eiga sak.

No er oss i 2011 og Jemtegård feriesenter har utvida med ca 6 mål (30 plassar). Og det ser ut til at det ikkje stoppar med dette området på ca 6 mål, det er nok planen å ta heile stykket på 10 mål nedafor tunet og mot elva. Dei har gjort om fjøset til sanitærhus, septiktank med utslepp rett i drenerør som går i elva. Denne utvidinga vil føre til at Jemtegård feriesenter vil få 50 plassar meir og vil ha 220-230 campinggjester som alle vil reise at og fram for å kome seg til både butikk ,uteliv og andre fasilitetar. Vegen i grenda er ikkje bygd for meir trafikk.

Gardstunet vårt som grensar til dette området, er vi godt i gong med å planlegge å bygge fjøs og starte med dyrehald. Oss kan ikkje sjå at camping skal kome framfor jordbruk i dette område som er kjerneområde for landbruk. Denne utvidinga og framgangsmåten som vår nabo har, synest vi ikkje noko om.

Mvh Håvard og Ann Mari Sunde

Håvard Sunde

Ann Mari Sunde

Kontrollutvalget

Norddal kommune

Valdal 28.03.2014

Klage på kommunal behandling

Det har vore klaga på utviding av campingplass på Jamtegarden 22.03.2011 Og 12.02.2012 .

Vi har klaga på trafikale problem og utviding utan nabovarsel av sjølve campingen og ombygging av fjøs til sanitær. Dette utan utsleppsløyve. Det var no nylig behandla ytterligare utviding av dette området . Der kommunen ikkje såg noko problem med å gi løyve til det. Føler at eg som nabo ikkje har noko eg skulle sagt.

Vi har enno ikkje fått noko svar frå kommunen. Det er heller ikkje gjort noko med varsling eller søking om dette vi har klaga på.

Vedlagt kopi av innsendt brev.

Mvh Håvard og Ann Mari Sunde

Norddal kommune

Plan bygg og oppmåling

– ein
verdsarvkommune

Agniezka og Svein Magne Jemtegård

6210 VALLDAL

Vår ref.
10/845/FA - L12/684/911 14 244

Dykkar ref.

Dato:
13.05.2015

Manglande søknader.

Ein er gjort kjent med at det truleg er gjort tiltak på dykkar eigedom som ikkje er omsøkt. Dette gjeld ombygging av fjøs til sanitærformål – noko som er omfatta av søknad om løyve til tiltak. Vidare vil utslepp frå slikt anlegg vere omfatta av særskilt søknad om utsleppsløyve.

Siste utviding med omdisponering til camping etter jordlova vart godkjent av formannskapet den 31.03.15. Slik omdisponering må etter arealplanen anten handsamast som reguleringsplan eller godkjennast gjennom dispensasjon. Vi ber om at de anten lagar reguleringsplan eller sender dispensasjonssøknad. Uansett må de der også følgje reglane i føresegner og retningslinjer for kommuneplanen sin arealdel pkt. 4.2.1.

Alle desse 3 tilhøva har krav om godkjenning før dei kan setjast i verk. Dersom tiltak er sett i verk utan godkjenning vil kommunen krevje straffegebyr i medhald av gjeldande gebyrregulativ.

Dersom der er spørsmål i saka kan de kontakte:
Sakshandsamar bygg: Lars Kjell Smoge
Sakshandsamar utslepp: Trond Alstadsæter
Sakshandsamar plan: Karina Vestrheim

Med helsing

Einar Lied
ingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikkje handskriven signatur.

Håvard og Ann Mari Sunde

6210 VALLDAL

Vår ref.
10/845/FA - L12/684/911 14 244

Dykkar ref.

Dato:
13.05.2015

Svar på innsendt klage på utviding av Jemtegård feriesenter.

Viser til innsendt klage på utviding av Jemtegård feriesenter datert 22.03.11 med seinare purringar (12.02.12, 28.03.14).

Først av alt må vi berre beklage at det ikkje er gitt anna enn førebelse svar tidlegare.

Når det gjeld dei punkt som vert framsett i brevet kan ein punktvis svare slik:

Manglande varsling

I føresegner og retningslinjer for kommuneplanen sin arealdel pkt. 4.2.1 med vising til reviderte føresegner til campingplassar pkt. 1 andre avsnitt, står at det ikkje vert stilt krav om regulering av alt etablert campingplassar. Så langt ein kan sjå av ortofoto og opplysningar elles var omtalt bruk etablert før vedtak av arealdelen. Situasjonsplan for området er vidare handsama og godkjent av det faste utval for plansaker i sak 008/11 den 14.02.11. Oppsetting av einingar inne på feriesenter/ campingområde er ikkje omfatta av krav om nabovarsel. I skriv av 28.03.14 vert det påpeika at ei ytterlegare godkjenning vart gjort av kommunen. Denne utvidinga er jordlovshandsama og godkjent av formannskapet den 31.03.15. Slik omdisponering må etter arealplanen anten handsamast som reguleringsplan eller godkjennast gjennom dispensasjon. Tiltakshavar vil verte tilskriven og bedt om å lage reguleringsplan eller sende dispensasjonssøknad.

Omgjering av fjøs til sanitærhus og etablering av utslepp.

Dette er søknadspliktig, både som bygningsendring og utslepp. Tiltakshavar vil verte tilskriven og bedt om å søkje.

Stor trafikkbelastning på vegen fram til ferisesenteret.

Dette er ein kommunal veg der ein må rekne med at utviklinga medfører auka trafikkbelastning.

Med helsing

Einar Lied
ingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikkje handskriven signatur.

Norddal kommune

Plan bygg og oppmåling

– ein
verdsarvkommune

Kontrollutvalet i Norddal kommune

Vår ref.

15/668/FA - L49/684/911 14 244

Dykkar ref.

Dato:

16.06.2015

**Sakshandsaming på klage ved utviding av Jemtegård feriesenter.
Kontrollutvalsak 05/15.**

Med vising til kontrollutvalet sitt vedtak i sak 05/15 vil vi gi denne tilbakemeldinga:

Vi finn inga god forklaring på kvifor det berre har vorte sendt ut førebels svar i saka fram til 13.05.15. Vi kan ikkje gjere anna enn beklage dette.

For framtida vil vi måtte ha større fokus på sakshandsamingssystemet sine samleboksar for restanse og forfall. Alle sakshandsamarar må følgje opp dette systemet endå betre i framtida.

Med helsing

Einar Lied
Leiar TSSN

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikkje handskriven signatur.

Postadr.:

Postboks 144
6211 Valldal

E post/heimeside

post@norddal.kommune.no
www.norddal.kommune.no

Telefon/telefaks

70 25 88 00
70 25 88 01

Bankgiro:

4020 07 00122

Organisasjonsnr.

939 396 268

**SUNNMØRE
KONTROLLUTVÅLSEKRETARIAT IKS**

Kontrollutvalet i
Norrdal kommune

Dato: 13.10.2015

**SAK 15/15
PROSJEKTSKISSE – SAKSUTGREIING OG OPPFØLGING AV POLITISKE
VEDTAK I NORDDAL KOMMUNE**

Som vedlegg følgjer:

- Prosjektskisse – Saksutgreiing og oppfølging av politiske vedtak i Norrdal kommune

Det blir vist til prosjektskissa. Kontrollutvalsekretariatet har ikkje merknader til denne.

På bakgrunn av ovanstående legg ein saka fram for kontrollutvalet med forslag om slikt

v e d t a k :

Kontrollutvalet godkjenner prosjektskissa for saksutgreiing og oppfølging av politiske vedtak i Norrdal kommune.

Harald Rogne
dagleg leiar

SKS IKS
Postboks 7881 Spjelkavik
6022 ÅLESUND

Vår sakshandsamar:
Kurt Løvoll

Vår dato:
29.06.2015

Vår referanse:

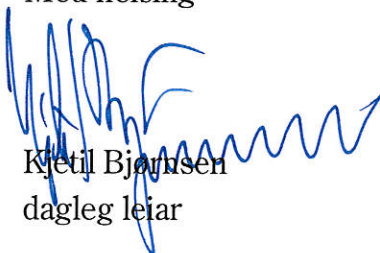
Dykkar dato:

Dykkar referanse:

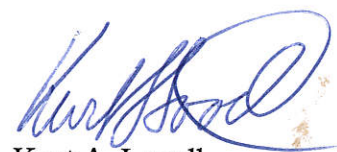
Prosjektskisse – Saksutgreiing og oppfølging av politiske vedtak i Norddal kommune

Vedlagt følgjer prosjektskisse for forvaltningsrevisjon i Norddal kommune. Vi legg og ved skisse til spørjeundersøking.

Med helsing

Kjetil Bjørnsen
dagleg leiar

Kurt A. Løvoll
seniorrådgjevar

Prosjektskisse

Saksutgreiing og oppfølging av politiske vedtak i Norddal kommune

1. Innleiing

13.02.2013 sendte kommunerevisjonen over eit utkast til plan for forvaltningsrevisjon for Norddal kommune til kontrollutvalet. Kommunerevisjonen forstår det slik at plan for forvaltningsrevisjon verken er handsama i kontrollutval eller kommunestyre. Vi legg likevel denne prosjektskissa fram til handsaming i Norddal kontrollutval. Kommunerevisjonen foreslår mao. å gjennomføre ein forvaltningsrevisjon av saksutgreiingar/vedtaksoppfølging i Norddal kommune. Dette var eit av prosjekta som var nemnt i vårt utkast til plan for forvaltningsrevisjon.

Oppdraget vil bli utført i samsvar med gjeldande standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001). Prosjektet vil bli gjennomført parallelt i fleire kommunar.

2. Formål og problemstillingar

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å gi eit grunnlag for å vurdere system og rutinar rådmannen har for utarbeiding, iverksetting og oppfølging av politiske vedtak i Norddal kommune.

2.1 Sakshandsaming

På grunnlag av prosjektets formål er det utarbeidet følgjande problemstillingar:

1. I kva grad er saker som blir lagt fram til politisk handsaming tilstrekkeleg utgreidd frå administrasjonen si side?
2. Kva slags utfordringar møter administrasjonen i utgreiingsarbeidet?
3. Er innstilling til vedtak klart formulert?

2.2 Oppfølging av politiske vedtak

1. I kva grad er det etablert rutinar for registrering, iverksetting og oppfølging av politiske vedtak? Korleis er praksisen?
 - a) I kva grad er det etablert rutinar/prinsipp for å avklare/ tolke politiske vedtak?
 - b) Er det rutinar for tilbakemelding til politisk nivå, blant anna når det inntreff uventa hendingar som verkar inn på gjennomføringa av vedtaka?

blitt følgde opp.

4. Revisjonskriterier

Datagrunnlaget som blir samla inn skal vurderast opp mot fastlagde kriterier, såkalla revisjonskriterier. Revisjonskriterier skal utleiast frå autoritative kjelder i samsvar med krava i standard for forvaltningsrevisjon, på grunnlag av lover og anna regelverk, samt relevante kommunale styringsdokument, vedtak og retningsliner.

Lov om kommunar og fylkeskommunar (kommuneloven). Lov 1991-09-25 nr. 107 kap. 4, § 23, pkt 2:

«Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjer, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.»

Det går ikkje eksplisitt fram kva som ligg i «forsvarlig utredet», men det må vere slik at saker skal vere utgreidd på ein slik måte at politisk leiing har eit kvalifisert grunnlag for å gjere vedtak. Praksis tilseier at ei saksutgreiing bør innehalde:

- Bakgrunn for saka
- Fakta
- Vurdering
- Aktuelle lover og forskrifter og eventuelle juridiske konsekvensar
- Eventuelle økonomiske konsekvensar (budsjettreg.)
- Eventuelle miljømessige konsekvensar
- Konklusjon
- Tilråding

Det vil og vere naturleg å ta utgangspunkt i kommunen sine eigne reglement og rutinar/handbøker i samband med revisjonskriterier.

Førebelse revisjonskriterium:

- **Kommunen skal ha eit system som sikrar at saker til politisk handsaming er tilstrekkeleg greidd ut.**
- **Kommunen skal ha utarbeidde rutinar når det gjeld oppfølging, iverksetting og rapportering av politiske vedtak – og praksis skal vere i tråd med desse rutinane.**

Denne spørjeundersøkinga er meint å vere ei av fleire datakjelder for ved forvaltningsrevisjon av sakshandsaming/vedtaksoppfølgning i Norddal kommune.

Spørjeundersøkinga blir retta til administrasjon og politikarar.

Undersøkinga vil bli framstilt i anonymisert form.

1) * Er du politikar eller sakshandsamar i Norddal kommune?

- Politikar
- Sakshandsamar
- Begge deler

Spørsmål til administrasjon/sakshandsamarar

2) Oppfatting av eiga rolle som sakshandsamar i saksførebuingar før politiske vedtak er fatta.

	Heilt einig	Einig	Ueinig	Heilt ueinig	Veit ikkje
Eg diskuterer alltid saker grundig med politikarane før eg skriv eit saksframlegg	☐	☐	☐	☐	☐
Eg tilpassar alltid konklusjonen i ei saksutgreiing til dei signal eg får frå politikarane	☐	☐	☐	☐	☐
Eg tilrår alltid den beste faglige løysinga i ei sak, sjølv om eg veit at det vil møte motstand hos politikarane.	☐	☐	☐	☐	☐
Det hender at eg lar vere å presentere saksopplysningar som eg veit enkelte politikarar ikkje liker	☐	☐	☐	☐	☐
Eg presenterer alltid alle relevante saksopplysningar sjølv om eg veit at det vil minske sannsynlegheiten for at administrasjonen sitt forslag blir vedteke	☐	☐	☐	☐	☐
I saker der det er konflikt mellom politiske grupper er eg svært påpasseleg med å ikkje fremme informasjon som kan vanskeleggjere sjansen for politisk kompromiss	☐	☐	☐	☐	☐

Dersom politikarane spør meg, argumenterer eg gjerne for administrasjonen sitt forslag til vedtak

Det er viktig å overtale politikarane til å gjere det vedtaket eg meiner er best

Eg tek svært ofte kontakt med politikarane før eit politisk møte for å høyre kor dei står i ei sak

Eg arbeider ofte aktivt for å få eit politisk fleirtal for det forslaget eg meiner er best

3) Oppfatting av eiga rolle som sakshandsamar etter at politiske vedtak er fatta.

	Heilt einig	Einig	Ueinig	Heilt ueinig	Veit ikkje
Eg forsøker aldri å endre innhaldet i eit politisk vedtak, sjølv om eg er ueinig i det.	☐	☐	☐	☐	☐
Et set i verk politiske vedtak lojalt, sjølv om eg er ueinig i vedtaket.	☐	☐	☐	☐	☐
Eg meiner at det er mi plikt som fagperson å seie klart ifrå til politikarane når dei vedtek noko eg meiner er fagleg feil eller dårleg.	☐	☐	☐	☐	☐
I enkelte tilfelle er det mi plikt som fagperson å gå ut i media og kritisere eit politisk vedtak.	☐	☐	☐	☐	☐

Spørsmål til politikarar:

4) Politikarane sin definisjon av administrasjonen si rolle før politiske vedtak vert fatta.

	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjeldan	Aldri
Kor ofte føler du det slik at administrasjonen driv «lobbyverksemd» for å få gjennom eit vedtak dei ønskjer?	☐	☐	☐	☐	☐
Kor ofte opplever du det slik at administrasjonen går i allianse med enkelte politikarar for å vere sikre på at dei får gjennom «sitt» forslag?	☐	☐	☐	☐	☐
Kor ofte opplever du at administrasjonen dannar ein	☐	☐	☐	☐	☐

«elite» saman med dei mest sentrale politikarane?

5) Politikarane sin definisjon av administrasjonen si rolle før politiske vedtak vert fatta.

	Heilt einig	I hovudsak einig	Verken einig eller ueinig	I hovudsak ueinig	Heilt ueinig
Administrasjonen bryr seg lite om dei signaler politikarane gir når dei utarbeidar sine saksførebuingar.	☐	☐	☐	☐	☐
Når administrasjonen har bestemt seg for noko er det umogleg for oss politikarar å endre det.	☐	☐	☐	☐	☐

6) Politikarane sin definisjon av administrasjonen si rolle etter at politiske vedtak er fatta.

	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjeldan	Aldri
Kor ofte opplever du at administrasjonen trenerer saker dei ikkje liker?	☐	☐	☐	☐	☐
Kor ofte opplever du at administrasjonen bevisst endrar innhald i politiske vedtak når vedtaket skal verksetjast?	☐	☐	☐	☐	☐
Kor ofte føler du at administrasjonen arbeider aktivt for å få gjort om politiske vedtak dei ikkje liker?	☐	☐	☐	☐	☐

7) Politikarane sin definisjon av administrasjonen si rolle etter at politiske vedtak vert fatta.

	Helt einig	I hovudsak einig	Verken einig eller ueinig	I hovudsak ueinig	Helt ueinig
Administrasjonen i vår kommune set lojalt i verk dei politiske vedtak som blir fatta.	☐	☐	☐	☐	☐

**SUNNMØRE
KONTROLLUTVÅLSEKRETARIAT IKS**

Kontrollutvalet i
Norrdal kommune

Dato: 13.10.2015

**SAK 16/15
BREV FRÅ FJØRÅ OG VALLDAL PENSJONISTLAG OG PENSJONISTLAGET
KVELDSSOL**

Som vedlegg følgjer:

- Brev frå Fjørå og Valldal pensjonistlag og pensjonistlaget Kveldssol datert 20.09.2015

Det ligg føre relativt lite informasjon om temaet. Ein eller fleire som representerer saka bør vere tilstades i møtet for å orientere.

Harald Rogne
dagleg leiar

Fjørå og Valldal pensjonistlag
Pensjonistlaget Kveldssol

20.09.2015

Kontrollutvalet

Styret i Fjørå og Valldal pensjonistlag og pensjonistlaget Kveldssol meiner kontrollutvalet må sjå på denne saka som gjeld kommunen sitt ansvar for helse- og omsorgstenester.

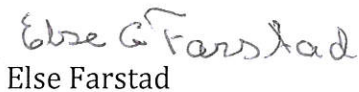
Med bakgrunn i endringane som vert gjennomført i Helse- og omsorgstenester i kommunen, vil vi be kontrollutvalet sjå på praktisering av § 3 – 10:

- at representanter for pasienter og brukere blir hørt ved utforming av kommunens helse- og omsorgsteneste

Fjørå og Valldal pensjonistlag

Turid Aspehjel

Pensjonistlaget Kveldssol

Else Farstad